

Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinden Elde Ettikleri Deneyimler

Mustafa Kemal Yüzbaşıoğlu ¹, Hafife Bozdemir Yüzbaşıoğlu ², İlkey Aşkın Tekkol ³, Selahattin Kaymakçı ⁴

Öz

Tüm dünyaya yayılarak salgın halini alan COVID-19 nedeniyle diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de okullar uzaktan eğitim sürecine geçiş yapmak durumunda kalmıştır. Özellikle öğrencilere yaşam becerilerini kazandırmanın esas olduğu ilkökul düzeyinde salgın döneminde sürdürülen eğitim-öğretimin niteliği ve geleceği merak konusudur. Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları durumları ve bu sürece ilişkin çıkarımlarını belirlemektir. Nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim deseninin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’nin yedi farklı bölgesindeki resmi kurumlarda öğretmenlik yapan, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenmiş toplam 20 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşmenin kullanıldığı araştırmada elde edilen veriler içerik analizi aracılığıyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin görüşleri öğretim, paydaşlar, öneriler ve salgının geleceğe yansımaları olmak üzere dört tema altında toplanmıştır. Bu temalardan ilki olan öğretim temasında öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin kazanımlara tam olarak ulaşamadığını, bunun temel nedeninin teknoloji kullanımındaki eksiklikler olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında öğrencilerin derse katılım azlığının da etkili olduğunu dile getirmişlerdir. Paydaşlar temasında veli katılımının önemine dikkat çekilmiştir. Öneriler temasında sınıf öğretmenleri hedef, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme ve değerlendirme alanına yönelik öneriler sunmuştur. Salgının geleceğe yansımaları temasında ise sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim, salgın sürecinin etkileri ve telafi programlarını vurgulamıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlardan hareketle öğrencilere teknolojik araç ve internet desteği sağlanması, öğretmenlerin yetiştirilmesi sırasında olası kriz durumlarına yönelik eğitimler verilmesi gibi öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Uzaktan eğitim
COVID-19 salgını
İlkokul
Sınıf öğretmeni
Paydaşların katkısı

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 06.07.2022

Kabul Tarihi: 20.03.2023

Elektronik Yayın Tarihi: 18.07.2023

DOI: 10.15390/EB.2023.12026

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye, m.kemalyuzbasioglu@gmail.com

² Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, bozdemirhafife@gmail.com

³ Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Türkiye, ilkayaskin@hotmail.com

⁴ Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkiye, selahattinkaymakci@gmail.com

Giriş

2020 yılının Mart ayı sonlarında birçok öğretmen ve öğrenci 20. yüzyılın ikinci yarısında Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptığı gerçeküstü gösterimlerle kendilerinden söz ettiren The Firesign Theatre'ın "Bildığın Her Şey Yanlış" albümünün adının hayatlarını tanımladığını düşünmüş olabilir. Çünkü birdenbire ve birkaç gün içinde eğitim-öğretim için tanıdık çerçevenin yerini yeni kısıtlamalar ve varsayımlar almıştır. Bu süreç albümün aksine eğlenceli olmamıştır (Jeffery ve Bauer, 2020).

COVID-19 salgınının Aralık 2019'da ortaya çıkması ve Mart 2020'de küresel bir salgın olarak ilan edilmesiyle (World Health Organization, 2020) beraber bir dizi önlem alınmıştır. Salgın, insanlar arasında çok hızlı bir şekilde yayılmasından dolayı, kişiler arası fiziksel temas azaltılarak kontrol edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda ilk, orta ve yükseköğretimde yer alan eğitim kurumları 191 ülkede kapatılmıştır. Okulların kapatılmasıyla birlikte tüm dünyada toplam öğrenci nüfusunun yaklaşık %90'ına karşılık gelen 1,6 milyar öğrencinin yüz yüze öğretimine ara verilmiştir (UNESCO, 2020). Bu durum, eğitim kurumlarının her kademesini uzaktan çalışmaya ve acil uzaktan öğretimi uygulamaya koymaya zorlamıştır. Küresel eğitim krizine bir yanıt olarak aniden meydana gelen bir soruna geçici bir çözüm olarak da nitelendirilen, çevrim içi acil durum uzaktan eğitim süreci işe koşulmuştur (Golden, 2020).

Türkiye'de acil uzaktan eğitime geçişle birlikte gerçekleştirilen uygulamalar çerçevesinde ve öğretim ortamında öğretmenlerin gerçekleştirdiği çeşitli etkinliklerden kazanılan deneyimleri ortaya koymak önemli görülmüştür. Özellikle öğrenciler için oldukça kritik bir dönem olan ilkökul sürecinde bu uygulamalar daha büyük bir öneme sahip kabul edildiği için bu alanda yürütülen uygulamalar üzerinde durulmuştur. Böylece yapılan etkili uygulamaları olası durumlarda uygulama ve geliştirme fırsatı doğacak, yolunda gitmeyen uygulamaları da revize etme ve değiştirme durumları söz konusu olacaktır. Bu nedenle araştırmada acil uzaktan eğitim sürecinde öğretmen deneyimleri belirli başlıklarda incelenmiştir. Alanyazında öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin belirlendiği araştırmalar yer almakla birlikte (Bayburtlu, 2020; DeCoito ve Estaiteyeh, 2022; Julie, Rianasari ve Apriani, 2022; Kesik ve Baş, 2021; Sönmez, Yıldırım ve Çetinkaya, 2020), sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları problemlere ve çözüm önerilerine derinlemesine yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu kapsamda, öğretmenlerin bu sürece ilişkin çıkarımları önemli görülmüş ve bu nedenle araştırma da bu konu üzerine yoğunlaşmıştır.

Uzaktan eğitim, gelişen internet teknolojileri ile birlikte, bilgisayarların yardımı vasıtasıyla eğitimin web tabanlı olarak öğrencilere ulaşması olarak tanımlanmaktadır (Newby, Stepich, Lehman ve Russell, 2006). Bu tanıma göre uzaktan eğitimde öğrenciler ve öğretmenler yüz yüze görüşmeye ihtiyaç duymamaktadırlar (Holmberg, 2003). Bu bilgiler ışığında salgın sürecinde eğitimin aksamaması için yapılabilecek en uygun uygulamaların uzaktan eğitim uygulamaları olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Burada sözü edilen uzaktan eğitim, tercihe bağlı bir uzaktan eğitim olmadığı ve zorunlu sebeplerle uygulanmaya başladığı için, acil uzaktan eğitim kapsamı içerisinde yer almaktadır. Acil uzaktan eğitim, planlı bir biçimde tasarlanan eğitimin aksine, büyük bir felaketin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Mohammed, Khidhir, Nazeer ve Vijayan, 2020). Bu süreç öğretmenlerin öğretim teknolojileri açısından yeterliklerini gözden geçirmelerini ve kendilerini hızlı bir biçimde geliştirmelerini zorunlu kılmıştır. Başlangıçta öğretmenler öğretim süreçlerini çevrim içi öğretim ortamlarına aktardıklarında video konferans araçlarını tanımak, öğrencilerinin katılımına rehberlik etmek, yeni araçlarla senkron ve asenkron ortamlara uygun yeni öğretim planları oluşturmak gibi önceden alışık olmadıkları durumlarla karşılaşmışlardır. Bunun yanında veliyle iletişim kurmak, öğrencilerin içinde bulunduğu duygusal, sosyal ve psikolojik durumları da dikkate almak söz konusu olmuştur (Jimoyiannis, Koukis ve Tsiotakis, 2021).

COVID-19 salgınına yönelik önlemler Türkiye'de ilk vakanın görülmesiyle birlikte 11 Mart 2020 tarihinde gerçekleşmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2021). Hiç kuşkusuz bu önlemlerden eğitim-öğretim faaliyetleri de kendine düşen payı almış ve 14 Mart 2020'den itibaren tüm kurumlarda yüz yüze eğitime ara verilmiş, günlük vaka ve ölüm artışları nedeniyle ülke genelinde acil ve zorunlu uzaktan eğitime

geçilmiştir (Eken, Tosun ve Tuzcu-Eken, 2020). Süreç içerisinde Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından bir dizi önlem alınmış ve çeşitli uygulamalar yürürlüğe konmuştur. Bunlar alt başlıklar halinde aşağıda açıklanmıştır:

Eğitim Bilişim Ağı (EBA)

Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim-öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullardaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla, bilişim teknolojileri araçlarının öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyu organına hitap edecek şekilde, derslerde etkin kullanımı için 2011 yılında Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Projesi'ni (FATİH) başlatmıştır. Bu kapsamda Eğitim Bilişim Ağı (EBA) olarak adlandırılan e-çerik portalı 2012 yılında hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin kullanımına açılmıştır. Bu portal okul öncesinden ortaöğretim seviyesine kadar öğretim programları tabanlı videolar, belgeler, e-kitaplar, testler ve etkinlikler dâhil olmak üzere çeşitli öğrenme materyallerini barındıran sosyal bir eğitim platformudur (MEB, 2022). Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 2012 yılından itibaren uygulamada olan EBA'nın COVID-19 salgın süreciyle birlikte acil uzaktan eğitimde daha verimli kullanılabilmesi için altyapısı güçlendirilmiştir. Çevrim içi olarak yapılan canlı dersler bu platform üzerinden ilk olarak Zoom, daha sonra Skype, Google Meet uygulamalarıyla öğretmenler tarafından tanımlanmış ve yürütülmüştür. Bunun yanında Milli Eğitim Bakanlığı EBA portalına erişim için GSM operatörleriyle iş birliği yaparak öğrencilerin EBA'ya katılmaları için ücretsiz 8 GB internet erişim paketi olanağı sağlamıştır (Özer, 2020). Bu süreçte EBA'nın zenginleştirilmesine yönelik çalışmalar da yapılmış ve konu ve kazanımlarla eşleştirilmiş videolu veya etkileşimli anlatımlar, alıştırmalar, özetler, infografikler, proje dokümanları, öğretmenlere özel içerikler oluşturulmuştur (MEB, 2021a).

EBA TV

Öğrenciler Türkiye Radyo Televizyon Kurumuyla Milli Eğitim Bakanlığı iş birliğinde EBA TV İlkokul, EBA TV Ortaokul, EBA TV Lise kanallarında belirli bir programa göre hazırlanmış olan dersleri takip etmişlerdir. Bu kanalların yayın akışı televizyon dışında EBA'nın internet sitesinden de takip edilebilmiştir (Tatlı, Er Nas, Turan ve Yaman, 2021). Yapılan yayınlarda alanında uzman 112 farklı branşta toplam 1000 öğretmen görev almıştır. Ayrıca farklı sebeplerden dolayı tekrar derslerini kaçıran öğrenciler çekilmiş bütün ders videolarına www.eba.gov.tr ve <https://www.trtizle.com/> platformları üzerinden ulaşabilmişlerdir (MEB, 2021a). Bu TV kanalları yüz yüze eğitime geçildikten sonra da yayınlarına devam etmektedir.

EBA Destek Noktaları

Çeşitli nedenlerden dolayı EBA platformuna erişim imkânı olmayan öğrenciler için okullarda ve kurumlarda "EBA Destek Noktaları" kurulmuştur. 13,650 merkez ve 133 mobil EBA destek noktalarıyla öğrencilerin canlı derslere katılarak eğitim-öğretim faaliyetlerinden geri kalmalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır (MEB, 2020a).

MEB Asistan ve EBA Asistan

Milli Eğitim Bakanlığı web sayfasının sağ alt köşesinde güler yüzlü bir ikon mevcuttur. MEB Asistan, Milli Eğitim Bakanlığıyla ilgili her türlü soruyu 7 gün 24 saat yanıtlayan yapay zekâ tabanlı bir sanal asistandır (MEB, 2021b). EBA Asistan ise kullanıcı sorularına anında yanıt vermek, sorunları çözmek ve sistemin en etkili şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla hayata geçirilmiştir. EBA Asistan ilk aşamada Milli Eğitim Bakanlığı uzmanları tarafından belirlenen 10 ana başlıkta en çok sorulan 100'e yakın farklı soruya anında cevap verebilme özelliğine sahip bir asistandır (MEB, 2021b).

Hizmet içi Online Seminerler

UNESCO ile iş birliği ile yapılarak çevrim içi mesleki gelişim programı hazırlanmıştır. Bilişim ağırlıklı 17 farklı konuyu içeren program, uzaktan eğitim yoluyla, öğretmenlerin erişimine sunulmuştur. Bu eğitimler Bilgisayar Ağlarına Giriş Eğitimi, Python Eğitimi, Siber Güvenliğe Giriş Eğitimi, Nesnelerin İnterneti Eğitimi, Temel Bilişim Teknolojileri Eğitimi, Java Eğitimi, Veri Tabanı Eğitimi, Dijital Girişimciliğin Temelleri, Bilgi İşlemsel Düşünme Becerisinin Disiplinlerarası Yaklaşım ile Öğretimi, Android Uygulamaları Flutter ile Yazılım Geliştirme, Kotlin ile Yazılım Geliştirme, Bilgisayar Destekli Tasarım, Herkes Kod Yazabilir, Üretkenlik ve Yaratıcılık Uygulamaları, Proje Danışmanlığı Semineri, Müze Eğitimi, Okul Tabanlı Afet Eğitimi başlıklarında gerçekleştirilmiştir (MEB, 2020b).

Çalışma Kitapları

Milli Eğitim Bakanlığı, tüm sınıf ve kademelerdeki öğrenci ve öğretmenlere destek olmak amacıyla, ders kitaplarının dışında öğrencilerin kaynak materyal taleplerine yanıt vermek için ilkökul ve ortaokul öğrencilerine yönelik çalışma kitapları hazırlamış ve 17,5 milyon kitap öğrencilere, okullara ücretsiz dağıtılmıştır. Bu kitaplar ayrıca çevrim içi olarak EBA'da yayımlanmıştır (Anadolu Ajansı, 2021).

Özel Gereksinimli Öğrencilere Yönelik Uygulamalar

Özel gereksinimli öğrencilere yönelik olarak bilişsel beceriler, öz bakım becerileri, günlük yaşam becerileri, Türkçe ve matematik dersleri gerçekleştirilmiştir (MEB, 2020c). Ayrıca kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler ile lise öğrencileri için de kazanım kavrama eksikliklerini telafi etmeye yönelik 350 etkinlikten oluşan iki farklı kaynak paylaşılmıştır (Anadolu Ajansı, 2021). İşaret dili destekli eğitim materyalleri de EBA portalına eklenmiştir (Özer, 2020). EBA TV üzerinden yayımlanmak üzere öğretim videoları ve ailelere yönelik uzmanların hazırladığı bilgilendirme videoları paylaşılmıştır. Çeşitli sivil toplum kuruluşlarının iş birliğinde temel becerilerin öğretimine ilişkin video içerikleri hazırlanarak yayımlanmıştır. MEB tarafından özel gereksinimli öğrenciler ve velileri için eğitim içerikleri ve etkinliklerin yer aldığı "Özelim Eğitimdeyim" adlı mobil uygulama hazırlanarak kullanıma sunulmuştur (Öpengin, 2020)

Öğrencilere ve Velilere Yönelik Psikososyal Rehberler

Öğrencilerin ve velilerin psikolojik dayanıklılığını desteklemek amacıyla MEB tarafından duygusal sağlığı korumak adına psikososyal rehberler hazırlanmıştır. Bu kılavuzlarda öğrenciler ve veliler için COVID-19'un etkileri hakkında bilgilendirmeler ve velilere yönelik olarak çocuklarının iyi olma hallerini desteklemeye ilişkin öneriler yer almıştır. Hedef gruplardaki farklılıklar göz önünde bulundurularak rehberler, aileler, yetişkinler ve gençler için olmak üzere üç versiyon halinde sunulmuştur (Özer, 2020).

COVID-19 salgınının Türkiye'de ortaya çıkmasıyla birlikte uzaktan eğitim sürecine geçiş gerekli hale gelmiş ve bu kapsamda gerçekleştirilen uygulamalar özetlenmiştir. İlkokullarda yüz yüze eğitime geçiş yapılmış olmakla birlikte, uzaktan eğitime ne sıklıkla ihtiyaç duyulacağına bilinmemesi ve salgın sonunda da uzaktan eğitimin, eğitim sürecinin bir parçası olabileceği düşüncesi öğretmenlerin bu konudaki görüşlerinin alınmasını gerekli kılmıştır. Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları durumları tespit etmek ve bu sürece ilişkin kazanımlarını belirlemektir.

Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğretim sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde paydaşlara ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin önerileri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinin geleceğe yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim araştırmaları, insanların deneyimlerine ve bu deneyimlerden elde ettikleri anlamlara odaklanmaktadır (Patton, 2014) ve birincil yaşam deneyimlerini içermektedir (Moustakas, 1994). Olgubilim deseninde araştırmacı/lar incelenen olguyu derinlemesine anlamaya çalışır (Brinkmann ve Kvale, 2008). Creswell (2013)'e göre tanımlayıcı ve yorumlayıcı olmak üzere iki olgubilim deseni bulunmaktadır. Tanımlayıcı olgubilim deseninde katılımcıların bir olgu hakkındaki algıları ve deneyimleri tanımlanmaktadır. Yorumlayıcı olgubilimde ise yaşanmış deneyimlere dayanarak katılımcıların belirli bir olguyu nasıl anlamlandırdıkları araştırılır. Mevcut araştırmada öğretmenlerin salgın sürecinde ve sonrasında uzaktan öğretime yönelik deneyim ve önerileri incelendiğinden yorumlayıcı olgubilim deseni kullanılmıştır.

Araştırma Grubu

Çalışmanın araştırma grubunu Türkiye'deki yedi farklı bölgede öğretmenlik yapmakta olan farklı sınıf düzeylerinde, deneyim ve cinsiyetlerdeki 20 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilikten yararlanılmıştır. Araştırmada, maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminin kullanılmasında, çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışması ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymayı hedeflemesi gibi özellikleri etkili olmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1'de açıklanmıştır.

Tablo 1. Araştırma Grubuna İlişkin Bilgiler

No	Cinsiyet	Deneyim (yıl)	Görev Bölgesi	Görev Yeri	Okuttuğu Sınıf Düzeyi
1	Erkek	7	Marmara	İlçe Merkezi	4. Sınıf
2	Kadın	16	Karadeniz	İl Merkezi	2. Sınıf
3	Kadın	11	Karadeniz	Köy	1-2 Birleştirilmiş Sınıf
4	Erkek	1	Güneydoğu Anadolu	İlçe Merkezi	1. Sınıf
5	Kadın	1	Marmara	İl Merkezi	1. Sınıf
6	Kadın	21	Marmara	İl Merkezi	3. Sınıf
7	Kadın	2	Doğu Anadolu	Köy	3-4 Birleştirilmiş Sınıf
8	Kadın	14	Akdeniz	Köy	1. Sınıf
9	Erkek	28	Akdeniz	Köy	1. Sınıf
10	Kadın	1	Güneydoğu Anadolu	Köy	1. Sınıf
11	Kadın	3	Güneydoğu Anadolu	Köy	2. Sınıf
12	Kadın	24	İç Anadolu	Köy	1. Sınıf
13	Kadın	18	Ege	İl Merkezi	4. Sınıf
14	Erkek	2	Doğu Anadolu	Köy	3-4 Birleştirilmiş Sınıf
15	Erkek	21	Marmara	İl Merkezi	1. Sınıf
16	Kadın	25	İç Anadolu	Köy	1. Sınıf
17	Kadın	5	Doğu Anadolu	Köy	4. Sınıf
18	Erkek	30	Ege	İlçe Merkezi	2. Sınıf
19	Kadın	11	Karadeniz	İl Merkezi	2. Sınıf
20	Erkek	27	Karadeniz	İl Merkezi	1. Sınıf

Tablo 1 incelendiğinde araştırma grubunda yer alan sınıf öğretmenlerinin yedisinin erkek, on üçünün kadın olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin deneyimleri ise bir ile otuz yıl arasında değişmektedir. Tablodan Karadeniz ve Marmara Bölgelerinden dört, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinden üç, İç Anadolu, Ege ve Akdeniz Bölgelerinden ise iki olmak üzere köy, ilçe merkezi ve il merkezinde görev yapmakta olan toplam 20 sınıf öğretmeni ile görüşmeler yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenleri arasında birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğretmenlerinin yanı sıra birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlik yapan öğretmenler de yer almaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Geliştirilmesi

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. İnsanların yaşam deneyimlerini ve bu deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarını doğrudan gözleme olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle söz konusu yaşantı ve deneyimler hakkında bilgi sahibi olmak için kişilere sorular sormak suretiyle görüşmeler yapılmaktadır (Patton, 2014). Araştırmada sınıf öğretmenlerinin salgın sürecindeki uzaktan eğitim deneyimlerine odaklanılmıştır. Bu süreçte öğretmenlerin elde ettikleri deneyimlerin ortaya çıkarılması için yöneltilen soruların sayısının ve sırasının değiştirilmesine imkân sunması ve olgubilim yönteminin doğasına uygun olması sebebiyle araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmeden faydalanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşme Formu” kullanılmıştır. Formun geliştirilme sürecinde öncelikle ilgili alanyazın (Akyavuz ve Çakın, 2020; Bayburtlu, 2020; Duban ve Şen, 2020; Türker ve Dündar, 2020) incelenerek taslak form oluşturulmuştur. Geliştirilen taslak formun geçerlik, güvenilirlik ve kullanılabilirliğinin ortaya konması amacıyla ön çalışma yapılmıştır. Bu doğrultuda dil, anlam, açıklık/anlaşılabilirlik, konuya uygunluğu bakımından üç uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri sonrasında forma beden eğitimi ve oyun, görsel sanatlar ve müzik derslerinin işleniş ve özel gereksinimli öğrencilerin uzaktan eğitim süreci deneyimlerine ilişkin sorular eklenmiş ve çalışma grubuna dâhil olmayan iki sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Elde edilen geri bildirimler doğrultusunda düzenlemeler yapılarak forma son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin veriler Türkiye'nin yedi farklı bölgesinden gönüllü olarak çalışmaya katılan öğretmenlerden toplanmıştır. Veri toplama süreci öncesinde, araştırmanın etik açıdan değerlendirilmesi amacıyla, Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kuruluna başvuru yapılmış ve etik kurul belgesi (25.03.2021 tarih ve 44 sayılı karar) alınmıştır. Görüşmeler öğretmenlerle birlikte çevrim içi olarak önceden belirlenen saatlerde gerçekleştirilmiş ve katılımcıların izniyle de kayıt altına alınmıştır. Görüşmelerden önce araştırmanın amacı hakkında genel bilgi verilmiş, kimliklerinin gizli tutulacağı söylenmiş ve etik kurallara uyulacağı kendilerine bildirilmiştir. Öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmeler 25-120 dakika arasında olmak üzere toplam 22 saat sürmüştür.

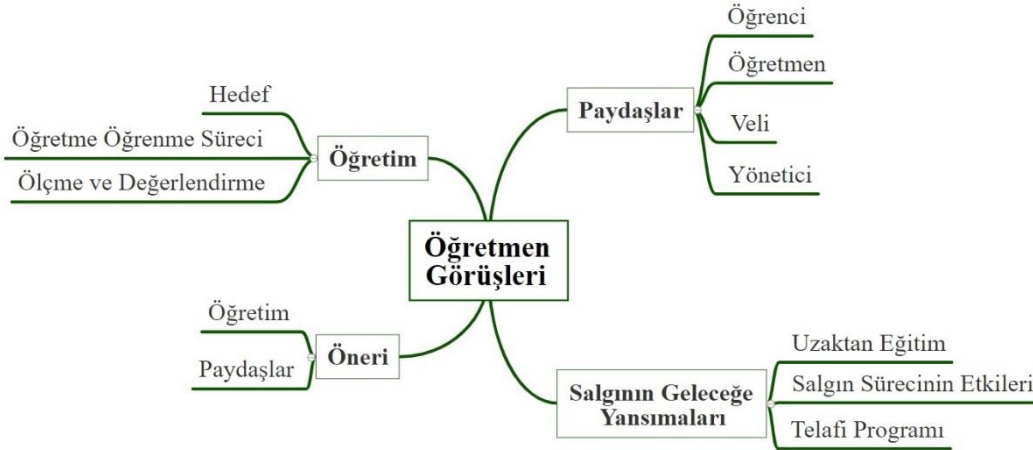
Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Çünkü içerik analizi metinsel, görsel ve işitsel verileri işlemek için uygun bir analizi yöntemi olup çok yönlülüğü mümkün kılması nedeniyle araştırmacılar tarafından tercih edilmektedir (Stemler, 2015). Analiz sürecine öncelikle görüşmelerin dökümüyle başlanmış ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler yazıya geçirilmiştir. Sonrasında sözcük veya sözcük grupları araştırmanın amacına uygun olarak belirlenerek kodlar oluşturulmuştur. Birbiriyle ilişkili kodlar bir araya getirilerek alt temalar ve temalar ortaya konmuştur.

Araştırmada iç güvenilirlik ile ilgili olarak, araştırma problemi açık bir biçimde ifade edilmiş ve her bir aşamayla tutarlı bir şekilde ortaya konmuştur. Bunun yanında araştırma sonuçları sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle tutarlı biçimde araştırma sorusunun gerektirdiği şekilde sunulmuştur. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman (1994)'ın önerdiği uyuşum yüzdesi kullanılmıştır [$\text{Güvenirlik} = (\text{Görüş Birliği}) / (\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})$]. Formülde görüş birliği için araştırmacıların sınıf öğretmenlerinin ifadelerinde aynı kodu kullandıkları durumlar görüş birliği, farklı kodu kullandıkları durumlar ise görüş ayrılığı olarak ele alınmıştır. Sonrasında araştırmacıların yaptığı kodlamalar karşılaştırılmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda araştırmada uyuşum yüzdesi 0,84 olarak hesaplanmıştır. Uyuşum yüzdesinin %70'in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Çalışmanın iç güvenilirliğini artırabilmek için sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Ayrıca kullanılan görüşme yöntemi ve bu yöntemin her bir aşaması dış güvenilirliğin sağlanması için açık bir biçimde belirtilmiştir. Görüşme formu ile veri toplama, toplanan verileri içerik analiziyle çözümleme, bulguları yorumlama ve sonuca ulaşma süreçlerinde yapılanlar açıklanmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan veri toplama aracı, elde edilen veriler ve veriler sonucunda ulaşılan bulgularla ilgili uzman görüşlerine başvurularak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Buna ek olarak, veri toplama aracı dâhil, elde edilen veriler ve veriler sonucunda ulaşılan bulgulara ilişkin uzman görüşleri alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulgularının güvenilirliğini artırması amacıyla doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Görüşlerin hangi katılımcıya ait olduğunu gösteren demografik bilgiler alıntının sonunda parantez içerisinde sunulmuştur (Örneğin, Ö2.).

Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin acil uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları durumları belirlemeyi ve bu sürece ilişkin deneyimlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada verilerin analizi sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler öğretim, paydaşlar, öneriler ve salgının geleceğe yansımaları başlıklarında irdelenmiştir (Şekil 1). Bu temalar ve alt temaları bu bölümde detaylandırılmıştır.

Şekil 1. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Belirlenen Temalar ve Alt Temalar

Öğretim Teması

Öğretim teması hedef, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme ve değerlendirme alt temalarından oluşmaktadır.

Hedef Alt Teması

Hedef alt temasında öğretmenlerin salgın sürecinin eğitime dair hedeflerini nasıl etkilediği konusunda görüşlerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu (f=14) eğitim-öğretim yılı başlangıcında belirledikleri hedeflere ulaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun sebebi olarak uzaktan eğitim derslerine katılım sayısının az olması (f=5), yüz yüze eğitim kadar etkili ders işlenemeyişi (f=2), öğrenci velilerinin sürece dâhil olmaması (f=4), uzaktan eğitim derslerinde etkileşimin az olması (f=2) ve uzaktan eğitime yönelik materyal eksikliğini (f=1) göstermişlerdir. Bu görüşlere ilişkin örnek öğretmen cevabı aşağıda paylaşılmıştır.

"Hedeflerim kesinlikle aynı değil. Yapacağım etkinlikler bile çocuklar katılırsa oluyor. Katılım az, hedeflerimi gerçekleştiremiyorum, müfredatı yetiştiremiyorum." (Ö3)

Uzaktan eğitim sürecinde eğitim-öğretimle ilgili hedeflerine ulaştıklarını belirten öğretmenler (f=6) ise bu durumda velilerin sürece dâhil olmaları (f=4), okul/arkadaş ortamında gerçekleşen olumsuzlukların yaşanmaması (f=1) ve öğrencilerin öz kontrollerin oluşmasının (f=1) etkisi olduğunu belirtmişlerdir. İlgili durumlara ilişkin örnek öğretmen cevabı aşağıda paylaşılmıştır.

"(...) Okulda bina şartlarının getirdiği olumsuzluklar, fiziki ortamın olumsuzlukları olmadı. Teneffüste çocuk kavga yapabiliyor ve bu durum derse yansıyor. Uzaktan eğitimde çocuğun dikkatini dağıtacak daha az şey vardı. Bunların olmamasının kazanım anlamında öğrencileri yükselttiğini söyleyebilirim." (Ö6)

Ayrıca öğretmenlerin salgın sürecinde öğrencilerinin bilgi, beceri ve değerler konusundaki değişimleriyle ilgili görüşleri de bu alt temada gruplandırılmıştır. Öğretmenler öğrencilerine bilgi kazandırma konusunda uzaktan eğitim sürecinde ilerleme kaydetmelerine (f=6) rağmen beceri ve değerler konusunda problemler (f=7) yaşandığını belirtmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak sınıf ortamında sağlanabilen disiplinin uzaktan eğitimde sağlanamaması (f=2), öğrencilerin ev ortamında fiziksel aktivitelerinin azalması (f=1), sosyalleşmelerinin azalması (f=1) ve derslerin sürelerinin uzaktan eğitim için kısa olması durumlarını (f=2) belirtmişlerdir. Bu görüşlere ilişkin örnek öğretmen cevabı aşağıda paylaşılmıştır.

"Değerler eğitimi çok geriledi, sınıfta olsaydık böyle olmaz. Uzaktan eğitim bizi gerilettiler. Uzaktan eğitim öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayamadı. Akademik başarısı düşük, derslerde sessiz duran bir öğrenci teneffüslerde oyunlara liderlik yapıyor, oyun kuruyordu. Bu durum beni o kadar şaşırtıyordu ki anlatamam ama uzaktan eğitimde böyle bir imkân olmadı." (Ö3)

Öğretme-Öğrenme Süreci Alt Teması

Öğretme-öğrenme süreci alt temasında, öğretmenlerin salgın sürecinde uzaktan eğitim faaliyetlerinde teknoloji kullanımları konusundaki deneyimleri, ders işledikleri platformlar, derslerinde kullandıkları içerik, kaynak ve dokümanlar, öğrencileri için yaptıkları uygulamalar ve EBA TV yayınları hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Öğretmenler teknoloji kullanımı konusundaki deneyimleri hakkında salgın sürecinin başlarında uzaktan eğitim faaliyetlerine karşı kaygıyla yaklaşırken süreçle beraber platformlar ve bilgisayar kullanımı hakkında tecrübe kazandıklarını (f=5), kaygılarını aşarak öz güvenlerinin arttığını (f=2) belirtmişlerdir. Bu görüşlere ilişkin örnek öğretmen cevabı aşağıda paylaşılmıştır.

"Öğrencilerim açısından da benim açımdan da farklı bir deneyim oldu. İnterneti kullanıyordum ama şu anda daha kolay kullanıyorum. Tecrübe kazandığuma inanıyorum, çocuklar için de öyle." (Ö1)

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler online derslerini EBA (f=15), Zoom (f=19) ve WhatsApp (f=7) üzerinden işlediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı salgının başlangıcında öğrencilerin EBA ve Zoom gibi platformlara erişim sağlayacak cihazları olmadığı için WhatsApp üzerinden görüntülü aramalarla derslerini işlediklerini belirtmişlerdir. Bu platformlarda ders işlemelerinin sebebi olarak bakanlığın zorunlu tutması (f=6), yaygın olarak kullanılması (f=2) ve kullanımın kolay olması (f=2) gibi durumları göstermişlerdir. İlgili durumlara ilişkin örnek öğretmen cevabı aşağıda paylaşılmıştır.

"WhatsApp'tan işledik. EBA'ya girerken zorlanıyorlar, telefonlarında yer yok giremiyorlar diyorlar. WhatsApp'ın şöyle bir yararı daha var: herhangi bir şey göstereceğimiz zaman dışarıdan telefonda girdiğimde direkt çevirip gösterebiliyordum. Daha pratik olduğu için tercih ediyordum." (Ö4)

Öğretmenler bu süreçte derslerinin işlenmesi esnasında EBA(f=6), özel kurumların online eğitim platformları (f=7), Youtube (f=3) ve sosyal medya (f=2) gibi platformların içeriklerinden sıklıkla yararlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca kendi hazırladıkları dokümanları WhatsApp grupları (f=3) üzerinden paylaştıklarını belirtmişlerdir. Basılı doküman olaraksa ders kitaplarından (f=20), özel yayınevlerinin kaynaklarından (f=10) faydalanmışlardır. Milli Eğitim Bakanlığının dönem başladıktan sonra gönderdiği kaynak kitaplar (f=7) öğretmenler tarafından çok beğenilmiş ve birçoğu kaynak kitapların daha erken ellerine ulaşmış olması durumunda özel yayınevlerinin kitaplarına başvurmayacaklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca bazı öğretmenler kendilerinin hazırladıkları çalışma kâğıtlarını (f=4) öğrencilerine ulaştırarak uzaktan eğitim derslerinde onlardan faydalandıklarını dile getirmişlerdir. Bu görüşlere ilişkin örnek öğretmen cevabı aşağıda paylaşılmıştır.

"Farklı etkinlik kitapları var, onlara bakıyorum. İnterneti çok kullanıyorum, doküman, video ve şarkı olarak EBA içeriklerini kullanıyorum. Sosyal medyada öğretmen gruplarının etkinliklerini, onların çalışmalarını kullanıyorum. Bu sene geçmiş yıllara göre MEB kaynak kitap çok gönderdi, ben bunun yararını çok gördüm." (Ö3)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük kısmı (f=13) ders saatleri ile çakışmaması durumunda EBA TV yayınlarını takip ettiklerini ve uzaktan eğitim derslerine katılmayan öğrencilerine bu yayınları takip etmelerini tavsiye ettiklerini belirttiler. EBA TV yayınlarını takip etmeyen öğretmenler (f=7) ise bu durumun sebebi olarak içeriklerin yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin seviyelerine uygun olmayan içerikler olduğunu ve konuların uyuşmadığını ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler (f=3) ise öğrenci velilerinden EBA TV yayınlarıyla ilgili olumsuz geri bildirimler aldıklarını ve bu yüzden öğrencilerinin takip etmediklerini söylemişlerdir. EBA TV'ye ilişkin örnek öğretmen cevabı aşağıda paylaşılmıştır.

"Öğrencilerim takip ediyor. Ben sürekli takip etmedim. Öğrenciler nasıl bir eğitim alıyorlar diye ilk başlarda izledim ama sürekli takip etmedim. Öğrencilerimin takip etmeleri için uzaktan eğitim derslerinin olmadığı zamanda EBA TV'yi izlemeleri için mesaj attım. Ama zevk aldıklarını söyleyemem. Öğrenciler kendi öğretmenlerini görmek istiyorlardı. Ayrıca veliler EBA TV yayınlarıyla ilgili çocukların seviyelerine göre hızlı ilerlediğini, öğrencilerin sorulara yanıt vermeleri için yeterli bekleme süresi verilmediğini söylediler." (Ö2)

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler derslerle ilgili farklı uygulamalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Derslerinde işledikleri konularla ilgili olarak EBA platformundan ve kaynak kitaplarından ödev gönderimi (f=4) yaptıklarını, ayrıca kendilerinin oluşturdukları çalışma kâğıtlarını (f=7) WhatsApp gruplarından paylaştıklarını belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra proje ödevleri (f=1) ile öğrencilerin akademik gelişimlerini takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu süreçte uzaktan eğitime olan ilgilerini canlı tutmak adına derslerinde eğitsel oyunlar oynatan (f=4), online tiyatro izleten (f=1), online konserleri dinleten (f=1), masal anlatımları yapan (f=1), drama uygulamaları yapan (f=2) ve sanal müzelere gezi düzenleyen (f=1) öğretmenler de olmuştur. Ayrıca derslerde yapılan bazı uygulamalara velilerin katılımını sağladığını belirten öğretmenler (f=3) de olmuştur. Öğretmenlerin yapmış oldukları uygulamalara ilişkin örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Masal anlatma, masal tamamlatma, canlandırma yaptım. Bunlar derslerde çocukların konsantrasyonunu artıran, motivasyonlarını artıran şeylerdi. Müze gezdik, yüz yüze eğitimde çok fazla fırsat olmamıştı. Yaşadığımız ilde müze çok yok, gidecek olsak bile bir sürü izin alınması gerekir, maddi yönü var. Göbeklitepe'yi çevrim içi olarak gezdik. Ben müze gezmeyi küçüklüğümden beri sevmem çünkü gezerdik burada tabak varmış burada testi varmış deyip giderdik. Ama dramaya başlayınca farklı düşünmeye başladım. Acaba bu buraya nasıl gelmiş olabilir, hadi herkes tahminini yazsın ya da bir nesnenin tarifini verip acaba bunu ilk kim bulacak gibi etkinlikler yapıyordum. Müzik dersinde çok fazla konser izletmeye çalıştım. Yan flüt gösterdim, eşim bağlama çaldı. Bu anlamda uzaktan eğitim güzel oldu, sınıfta böyle hepsini getirmek zor ama bilgisayarın bize sunduğu nimetlerin biri, bir tıkla hemen getirebiliyoruz." (Ö19)

Ölçme ve Değerlendirme Alt Teması

Ölçme ve değerlendirme alt temasında öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde ölçme değerlendirmeye ilişkin yaptıkları faaliyetlere dair görüşleri alınmıştır. Öğretmenler öğrencilerini derslere olan katılımlarına göre değerlendirdiğini, derse katılan öğrenci ile katılmayanları bir tutmadıklarını (f=15) belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilere gönderdikleri ödevlerin kontrollerinde ailelerinden destek aldıklarını (f=3), öğrencilerinin okumalarını görebilmek adına videolar çektiindiklerini (f=2) belirtmişlerdir. Bu hususların yanı sıra derse giren öğrencilerin akademik ilerleyişlerini uzaktan eğitim dersleri sırasında gözlemlediklerini (f=5) belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme faaliyetlerine ilişkin görüşlerine ait örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Öğrencilerin yalnızca derslerdeki katılımlarına göre değerlendirmek zorunda kaldık. Çocuk uzaktan eğitim derslerine katılmışsa ve gerekli ödevleri yapmışsa, benim verdiğim düzeltmeleri yapıp bana göndermişse olumlu özellik göstermiştir dedik. Ben okuma, Türkçe derslerinde paragraf paragraf okutarak, matematik dersinde tek tek problemleri yaptırarak değerlendirmeyi yaptım." (Ö2)

Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme faaliyetleri yürütemeyen öğretmenler (f=7) ise bu süreçte kendilerini en çok zorlayan durumun bu olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenci katılımlarının düzenli olmamasının (f=4) ve uzaktan eğitime uygun ölçme aracı bulunmamasının (f=4) yanı sıra bu konuda tecrübelerinin olmamasından kaynaklanan aksaklıklar (f=2) yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca derslerde yaptıkları uygulamalar sırasında öğrencinin yanında bulunan velisinin öğrencinin okumasına, yaptığı işleme vb. karışması sebebiyle sağlıklı şekilde ölçme ve değerlendirme faaliyetleri yürütemeyen öğretmenler (f=3) de olmuştur. Bu hususlara ilişkin örnek öğretmen görüşü aşağıda verilmiştir.

"(...) Bu süreci tam olarak değerlendiremedim öğrencinin yanında ailesi sürekli bir şeyler söylüyor. Aile bir şey söyleyince çocuğun kendi fikri, kendi bilgi ve becerisi olduğunu ölçemiyoruz. Şunu da yazsana bunu da tamamlasana deyince ben çocuğun eksikliğini göremiyorum. Çok fazla ölçme değerlendirme çalışması yapamadık." (Ö12)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde süreç odaklı değerlendirme yapma durumlarıyla ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmenlerden süreç odaklı değerlendirme yapabilenler, bunu, öğrencilerine proje ödevleri vererek (f=1) ve derse katılımları sırasındaki durumlarını gözlemleyerek (f=5) yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı (f=3) ise öğrencilerin derslere katılım sağlamamasından dolayı ölçme ve değerlendirme yapamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yapmış oldukları uygulamalara ilişkin örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Biz daha çok süreç değerlendirmesi yapıyoruz, gözlem yapıyorum. Türkçede dikte çalışması yaptırdım, onunla baktım. Matematikte elindeki nesnelere kullanarak işlem yapma becerilerine baktım." (Ö4)

Paydaşlar Teması

Paydaşlar temasında sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden hareketle öğrenci, öğretmen, veli ve yönetici boyutları incelenmiştir.

Öğrenci Alt Teması

Araştırmaya katılan öğretmenlere öğrencilerinin uzaktan eğitim derslerine katılım durumları sorulduğunda öğrencilerinin yaklaşık yarısının katılım sağladığını belirtmişlerdir. Üç öğretmenin sınıfındaki öğrencilerin tamamı derslere katılım sağlarken bir öğretmenin sınıfından hiçbir öğrencinin uzaktan eğitim derslerine katılım sağlamadığı tespit edilmiştir. Öğrencileri uzaktan eğitim derslerine katılmayan öğretmenlere bu durumun sebebi sorulduğunda öğrencilerinin evlerinde internet veya uygun cihaz bulunmamasını (f=11) ve velilerinin ilgisizliğini (f=5) gerekçe göstermişlerdir. Öğrencilerin derslere katılım durumlarıyla ilgili örnek öğretmen cevabı aşağıda paylaşılmıştır.

"Eğitimde fırsat eşitliği diyoruz ya, 1 öğrencimin hiçbir imkânı olmadığı için 10 ay boyunca hiçbir eğitime katılmadı. Ailesi de ilgisiz bir aileydi. Yüz yüze geldiğinde 2. sınıfta okuyamıyordu, unutmuştu." (Ö19)

Uzaktan eğitim sürecinde derslere katılım sağlayan öğrenciler açısından olumlu durumların yaşanıp yaşanmadığı araştırmaya katılan öğretmenlere sorulmuştur. Öğretmenler derslerini internet ortamında işledikleri için daha fazla görsel kullandıklarını (f=3), gerekli içeriklere daha kolay erişim sağladıklarını (f=5) ve farklı platformlardan rahatlıkla faydalanabildiklerini (f=4) belirtmişlerdir. Ayrıca derse katılımın az olduğu sınıflarda derse katılım imkânı bulan öğrenciler için bir avantaja dönüştüğünü ve derslerin birebir ilgilenme (f=5) şeklinde yürütüldüğünü ifade etmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerinin ev ortamında bulunmaları sebebiyle daha öz güvenli olduklarını (f=2) ve gerek duyulduğunda rahatlıkla ek dersler yapabildiklerini (f=2) belirtmişlerdir. Bu hususların yanı sıra öğrencileri birlikte dersleri takip eden ama okuma-yazma bilmeyen velilerden okuma-yazmayı öğrenenler olduğunu belirten öğretmenler (f=1) de olmuştur. Bu süreçte öğrenciler açısından yaşanan olumlu durumlara ilişkin örnek öğretmen cevabı aşağıda paylaşılmıştır.

"Zaman bulamadığım, yapamadığım materyale, indiremediğim videoya uzaktan eğitim dersinde hemen kolaylıkla ulaşma imkânı oluyor. Öğrencinin bilmediği bir konu, hemen görselini göstereyim, hemen klavyeden hızlıca yazma imkânı zaman açısından ve kaynaklara ulaşma açısından iyi oldu." (Ö11)

Uzaktan eğitim sürecinin öğrenciler açısından ne gibi olumsuz durumlara sebep olduğu öğretmenlere sorulmuştur. Öğretmenler uzaktan eğitimin öğrenciler açısından en büyük olumsuzluğunu internet (f=4) ve uzaktan eğitim dersine erişimi sağlayabilecek uygun cihaza (f=2) sahip olmamaları olarak belirtmişlerdir. Sonrasında uzaktan eğitim derslerinin yüz yüze eğitim gibi olmadığını, veli denetimi olmayan öğrencilerin (f=3) derslere katılım sağlamadığını belirtmişlerdir. Velilerin öğrencileriyle ilgilenmemeleri durumunda okuma-yazmayı unutan öğrencilerinin olduğunu belirten öğretmenler olmuştur. Müzik, resim ve beden eğitimi gibi derslerin verimsiz geçtiğini ve velilerin bu dersleri ciddiye almadıkları (f=7) ve internet sıkıntısı yaşayan öğrencilerin bu derslere girmemeyi tercih ettikleri belirtilmiştir. Ayrıca uzaktan eğitim derslerinde kullanılabilecek materyallerin yetersiz olduğunu belirten öğretmenler (f=2) de olmuştur. Bir diğer hususa gelince, velilerin derslerin işleniş sırasında derse müdahale etmeleri (f=4), öğrencilerine ders esnasında kızmaları (f=2) ve öğrencilerini diğer arkadaşları ile kıyaslamaları (f=1) gibi durumlar yaşayan öğretmenler de olmuştur. Bazı öğrencilerin derse katılabilecekleri masalarının olmaması, ders esnasında çok fazla kişiyle aynı odada bulunması, buldukları ortamda gürültü olması gibi, evlerindeki fiziksel ortamlarının müsait olmamasından (f=4) kaynaklanan durumlar öğrencilerin bu süreçte yaşadığı olumsuzluklar arasında gösterilmiştir. Sınıfında yabancı uyruklu öğrenciler bulunan öğretmenler (f=1) bu sürecin onlar açısından da olumsuzluklara neden olduğunu ve Türkçe öğrenimlerinin geciktiğini belirtmiştir. Ayrıca grup çalışması yapmada problemler yaşandığı (f=1), öğrencilerinin sosyal becerilerinin gelişemediği (f=3) ve hırçınlaştıkları (f=1) ifade edilmiştir. Öğretmenlerin, öğrencilerinin yaşadığı olumsuzluklara ilişkin örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Resim, beden ve müzik dersi yapınca veli bunu ders olarak görmüyor, çocuğumun vaktini boşuna alıyor gibi düşünüyor. Ben bundan çok tedirgin oluyorum. Çocuğu resim çizmesi için serbest bırakınca veli bunu ben de yaptırırım diyor. İnterneti bunun için mi harcıyor diyor. Ya da beden eğitiminde hopluyorlar zıplıyorlar, bunlar gereksiz geliyor." (Ö3)

Araştırmaya katılan altı öğretmen sınıflarında özel gereksinimli öğrenciler bulunduğunu belirtmişlerdir. Fiziksel engeli olduğu için okula gelemeyen öğrencisi bulunan öğretmen bu sürecin öğrencisi için bir fırsata dönüştüğü ve uzaktan eğitim derslerinin tamamına katıldığını belirtmiştir. İşitme engelli öğrencisi bulunan öğretmen ise bu sürecin öğrencisi açısından kötü geçtiğini, işitme engelinden dolayı uzaktan eğitim derslerini takip edemediğini ve EBA TV ile dersleri takip etmeye çalıştığını belirtmiştir. Otizm tanısı konan öğrencilerin ve kaynaştırma öğrencilerinin uzaktan eğitim derslerine katılmadığı, katılsalar dahi velileri tarafından ekran başında tutulamadıkları ifade edilmiştir. Öğretmenler (f=3) ise bu süreçte derslerine katılmayan öğrencileriyle ve velileriyle iletişim kuramadığını belirtmişlerdir. Özel öğretim kurslarına devam edebilen öğrencilerin akademik olarak geriye düşmedikleri fakat sosyal olarak büyük sorunlar yaşadıkları (f=1) belirtilmiştir. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencileriyle ilgili görüşlerine ilişkin örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Bir öğrencimin başından aşağısı felçli. Evde eğitim görüyor. Matematiksel zekâ olarak çok iyi, derslere katılımı çok iyi. Bu süreçte çok talep etti, öğretmen bunu işleyelim mi diye. 3 tane öğrencim var. Evde eğitim alan öğrencim için yararlı oldu. Yüz yüze gitsem 1-2 saat gidebilirdim ama uzaktan eğitimde işlediğimiz 6 dersin tamamına katıldık, yararlı da oldu." (Ö1)

Öğretmen Alt Teması

Çalışma kapsamında öğretmenlere uzaktan eğitim sürecinde işlenemeyen dersler olup olmadığı sorulmuştur. Bu kapsamda öğretmenlerin bir kısmı (f=14), öğrencilerin internet paketlerinin sınırlı olması sebebiyle derslerde tercihler yaptıklarını (f=5), bu yüzden de beden eğitimi, görsel sanatlar ve müzik derslerinin verimli yürütülemediğini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenler beden eğitimi dersinin etkili şekilde yürütülememesine mekân sınırlamasının olmasını (f=2) ve grup çalışmasının internet üzerinden yürütülememesini (f=3) de gerekçe olarak göstermişlerdir. Müzik dersi içinse öğrencilerin internet bağlantı hızlarının düşük olması nedeniyle seslerin birbirine karışması, geç gelmesi gibi sorunlar (f=2) yaşandığını belirtmişlerdir. Birleştirilmiş sınıflarda derse giren öğretmenlerden EBA ders saatlerindeki sınırlamalardan dolayı görsel sanatlar, müzik ve beden eğitimi derslerini işlememeyi tercih edenler (f=4) olmuştur. Diğer derslerin işlenmesinde problem olmadığını fakat yüz yüze eğitime

göre konuların daha yavaş ilerlediğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin işlenemeyen derslerle ilgili görüşlerine ait örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Sadece beden eğitimini yapamadım. Öğrencilerin internetleri çok az olduğu için beden dersine 1-2 kişi katılıyordu. Sınırsız interneti olanlar katılıyordu. Diğerleri interneti okumada, matematikte, hayat bilgisinde kullandılar, öyle olunca beden dersleri yapılamadı." (Ö8)

Çalışmaya katılan 14 öğretmen ünitelendirilmiş yıllık plana uyabilirken altı öğretmen uyamadığını belirtmiştir. Yıllık plana uyamayan öğretmenler bu duruma gerekçe olarak öğrencilerinin uzaktan eğitim derslerine katılmaması (f=3), birleştirilmiş sınıfta öğretmenlik yapıyor olmaları (f=1) ve öğrencilerine okuma-yazma öğretmeye odaklanmalarını (f=1) göstermişlerdir. Yıllık plana bağlı olarak derslerini yürütebilen öğretmenler ise eksik kaldıkları yerleri takviye derslerle (f=2) aştıklarını belirtmiştir. Ayrıca öğrenciyle birlikte uzaktan eğitim derslerini takip eden velilerden dersler sonrasında öğrencileriyle ilgilenmelerini istediğini belirten öğretmenler (f=2) de olmuştur. Bazı öğretmenlerse (f=1) yüz yüze eğitimde okulda yaşanan olumsuzlukların derslere yansıdığını, uzaktan eğitimdeyse öğrencilerin derslerde dikkatlerini dağıtacak şeylerin daha az olduğunu belirtmiştir. Böylece uzaktan eğitimde yıllık plana yüz yüze eğitime göre daha rahat uyduklarını ifade etmişlerdir. Derslerin işlenmesi sırasında yıllık plana uyan öğretmenler (f=2) derslerine katılmayan öğrenciler için yüz yüze eğitim başladığında telafi eğitimleri yapacaklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ünitelendirilmiş yıllık planlara uymalarıyla ilgili görüşlerine ait örnek aşağıda paylaşılmıştır.

"Öğretim programını takip ettim, mecbur ilerleyeceğiz. Uymazsanız karmaşa olacak çünkü." (Ö15)

Öğretmenlere salgın süreciyle birlikte başlanan uzaktan eğitimin olumlu durumlara vesile olup olmadığı sorulmuştur. Bu bağlamda öğretmenler (f=13) bu süreçte kendilerini güncellediklerini ve geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Çok fazla webinar ve hizmet içi eğitime katılma fırsatı bulduklarını (f=4), bilgisayar ve EBA kullanımında kendilerini geliştirdiklerini (f=3) söylemişlerdir. Öğrenci velileriyle iletişimlerinin arttığını (f=6) ve öğretmenlerin neler yapmak istediklerini görme fırsatı bulduklarını (f=3) belirtmişlerdir. Ayrıca yüz yüze eğitimde tenefüslerde meydana gelen olayların derse yansıdığını fakat uzaktan eğitimde bu tür olumsuzlukların olmadığını (f=3) belirtmişlerdir. Bu hususların yanı sıra öğretmenler okulun dört duvarla çevrili bir yer olmadığını (f=1), eğitimin sadece yan yana olmayabileceğini (f=2), kar tatili gibi olumsuz durumlarda da eğitimin devam edebileceğini (f=1), öğrencilere bir şekilde ulaşılabileceğini öğrendiklerini (f=1) ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin salgın sürecine dair olumlu tecrübeleriyle ilgili örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Çocuklara bir şekilde ulaşabilmeyi öğrendiğim için mutluyum. Teknolojik olarak kendimi az da olsa ilerlettiğimi düşünüyorum. Zoom kullanmıyordum, Zoom'da bir şey paylaşmayı bilmiyordum. EBA'dan yararlanıyordum ama EBA'yı daha etkin şekilde kullanmaya başladım, bilgisayardaki programları daha farklı kullanmaya başladım. Bir de iletişimin sadece yan yana, dokunarak olmadığını öğrendim." (Ö12)

Öğretmenlere uzaktan eğitim sürecinin olumsuz durumlara neden olup olmadığı sorulduğundaysa öğretmenler uzun süre bilgisayar karşısında ders yapmalarından kaynaklanan göz, boyun ağrısı gibi fiziksel rahatsızlıklar (f=6) yaşamaya başladıklarını belirtmişlerdir. Yüz yüze eğitimde, öğrencileriyle yan yana oldukları zamanlarda motivasyonlarının uzaktan eğitime göre daha fazla olduğunu (f=3) belirtmişlerdir. Sürekli ekran başında ders anlatmalarının psikolojik açıdan kendilerini olumsuz etkilediğini (f=5) paylaşmışlardır. Ayrıca öğretmenler bu süreçte sosyalleşmelerinin ve zümre öğretmenleriyle olan etkileşimlerinin azaldığını (f=2) da ifade etmişlerdir. Öğrencileriyle ilgili olaraksa uzaktan eğitim dersine katılımın az olmasından dolayı öğrencilerini akademik olarak istedikleri noktaya taşıyamadıklarını (f=8) belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin okula gelmemelerinden dolayı okul ve sınıf kurallarını tam olarak oluşturamadığı da öğretmenler (f=3) tarafından belirtilmiştir. Öğretmenler (f=2) veliler konusunda yaşadıkları olumsuz durumlar hakkında bazı velilerin derslerden sonra kendileriyle iletişime geçerek öğrencileriyle daha fazla ilgilenmelerini ve söz hakkı vermelerini istediklerini belirtmişlerdir. Velilerin gece geç saatlerde öğretmenleri telefonla araması da öğretmenlerde (f=2) rahatsızlıklara neden olmuştur. Öğretmenlerin salgın süreciyle ilgili olumsuz tecrübelerine ilişkin örnek cevap aşağıda sunulmuştur.

"Bu yaştaki çocuklar hareketli. 9:00'da kalkıyoruz, ders işleyeceğiz çocuk masanın başında uyuyor. Yatağında ders dinliyor. Sınıfta belirli bir düzen var, teneffüs var. Ama uzaktan eğitimde evde hapis olmuş, sanki bir hücreye kapatılmış gibi. Uyuyor çocuk, masaya başını koyup uyuyor. Ben de bu sefer ders saatlerini değiştirdim. Çocuk dersi mutfakta işliyor, anne bulaşık yıkıyor, bir şey doğuruyor sesi geliyor. Dikkatimiz dağılıyor, başlarda bunu yaşadık. Sınıfta bunlar olmuyor, sınıfta derse hâkimsin, çocuk gözünün içine bakıyor. Uzaktan eğitim ilkokul çocuğuna çok uygun değil." (Ö18)

Veli Alt Teması

Çalışma kapsamında öğretmenlere velilerin uzaktan eğitim sürecine dâhil olup olmadıkları sorulmuştur. Öğretmenler uzaktan eğitimde velilerin sürece dâhil olmalarının çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğu (f=14) velilerin sürece dâhil olduklarını, öğrencileriyle birlikte dersleri takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durum velinin profiline göre öğrenci için olumlu ya da olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Öğrencileriyle birlikte dersleri takip eden velilerin bir kısmı (f=5) dersler sonrasında derslere yönelik çalışmalar yapmıştır. Bazı veliler ise uzaktan eğitim derslerinde öğretmenler tarafından öğrencilere yöneltilen sorulara onlar yerine cevap vermişler (f=2), öğrencilerin cevap veremediği durumlarda (f=1) ise onlara kızmışlardır. Öğretmenler bazı velilerin ise uzaktan eğitim sürecine dâhil olmadıkları (f=6), öğretmenlerin iletişim kurma çabalarına karşılık vermedikleri (f=2) ve öğrencilerinin derslere katılımları için uygun ortam sağlamadıklarını (f=1) ifade etmişlerdir. Öğrenci velilerinin uzaktan eğitim sürecine dâhil olmalarıyla ilgili örnek öğretmen görüşü aşağıda paylaşılmıştır.

"Sürece dâhil oldular. Onlar olmadan 1. sınıf öğrencileriyle mümkün değil. Bir kitap üzerinden standart bir ders işleme süreci yok. Kâğıt katlatıyorsunuz, etkinlik yapıyorsunuz, velisi yanında mı? Derste yetiştiremeyen öğrenci var, bir şekilde kontrol edeceksiniz, dersten sonra veli fotoğrafı ya da video çekiyor gönderiyor. Velilerin görevi inanın öğretmenden daha fazlaydı." (Ö15)

Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde velilerle iletişim kurmanın çok önemli olduğunu vurgulamışlardır. Velilerin çoğunluğu (f=16) ile iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Velileri telefonla aradıklarını (f=10), WhatsApp grupları (f=4) kurup oradan iletişim sağladıklarını ve online toplantılar (f=1), yüz yüze görüşmeler (f=2) yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, velilerin bir kısmının ise sürece dâhil olmadıklarını (f=2), iletişim kurmak istendiğinde ise olumlu dönütler alamadıklarını (f=2) belirtmişlerdir. Öğrenci velileriyle iletişim konusunda örnek öğretmen cevabı aşağıda sunulmuştur.

"Uzaktan eğitimde iletişim halinde olmak gerekiyor. Sınıfımın WhatsApp grupları var. Çocuklarına nasıl davranmaları gerektiğiyle ilgili videolar da paylaşıyorum. Benim ilgimi çeken şeyleri onlarla da paylaşıyorum. Sık sık telefon görüşmesi yapıyorum, çok fazla telefon görüşmesi yapıyorum. Bunun da çok etkili olduğunu düşünüyorum." (Ö2)

Yönetici Alt Teması

Araştırmaya katılan öğretmenlere uzaktan eğitim sürecinde okul idarecilerinin yaptığı faaliyetleri nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin çoğunluğu (f=11) bu süreçte okul idarelerinin kendilerini sıkmadığını, destek olduklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim süreciyle ilgili gelişmeler ve yapılması gerekenler konusunda kendilerini bilgilendirdiklerini (f=8) ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden bir kısmı okul idareleri tarafından sıklıkla toplantılar (f=3) yapıldığını ve derslerle ilgili geri dönütler alındığını (f=2), okulun tüm cihaz ve internet alt yapısından faydalanabileceklerinin okul yönetimi tarafından belirtildiğini paylaşmışlardır. Çalışmaya katılan dört öğretmene bu süreçte okul yönetiminin uzaktan eğitimle ilgili bilgilendirme ve denetim yapmadıklarını ve öğretmenleri kendi hallerine bıraktıklarını (f=3) ifade etmişlerdir. Sekiz öğretmene uzaktan eğitim sürecinde okul idaresi tarafından hizmet içi eğitimlerden ve webinarlardan haberdar edildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticilerinin yaptıkları faaliyetlere ilişkin görüşlerine ait örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Her konuda destek oldular. Ders saatleri konusunda destek oldular. Bir sıkıntımız olduğunda yanımızda olduklarını söylediler. Bilgisayarımız yoksa okuldan yararlanabileceğimizi söylediler." (Ö15)

Öğretmenlere okul yöneticilerinin zümre öğretmenleri ve velilerle iletişim kurmalarına yardımcı olma durumları sorulmuştur. Öğretmenlerin çoğunluğu (f=8) zümre öğretmenleri ile WhatsApp gruplarından iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca okul idaresinin Zoom üzerinden toplantı yaptığını (f=1) ve zümre öğretmenlerinin aynı günlerde okula gelmelerini (f=4) sağladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden talep olması durumunda velilerle iletişim kurmada yardımcı olmaya çalışan okul idarecileri olmasına rağmen okul idarelerinin bir kısmının öğretmenlere yardımcı olmadığı (f=3) belirtilmiştir. Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin veli ve zümre öğretmenleri ile iletişim kurmalarına destek olma durumlarıyla ilgili görüşlerine ait örnek cevap aşağıda sunulmuştur.

"Velilerle iletişim kurma konusunda ne yapabiliriz diye birlikte düşündük. Evlere ziyaret mi yapsak dedik ama o mümkün olmadı salgın sebebiyle." (Ö11)

Öneri Teması

Sınıf öğretmenleri, görüşmeler esnasında, acil uzaktan eğitim sürecinden edindikleri deneyimlerden hareketle, öğretime ve paydaşlara yönelik öneriler getirmişlerdir. Bu başlık altında söz konusu öneriler incelenmiştir.

Öğretime Yönelik Öneriler Alt Teması

Sınıf öğretmenlerinin öğretime yönelik getirdiği öneriler hedef, öğretme-öğrenme süreci, ölçme ve değerlendirme başlıklarında detaylandırılmıştır.

Hedefe yönelik olarak araştırmaya katılan öğretmenler (f=2) her becerinin uzaktan eğitime uygun olmadığını, becerilerin uzaktan eğitime uygun hale getirilmesi gerektiğini önermişlerdir. Ayrıca hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için öğrencilerin derslere katılımlarının sağlanması gerektiğini (f=6) belirtmişlerdir. Hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için planların uzaktan eğitime yönelik olarak yapılması gerektiğini (f=2) ve velilerin uzaktan eğitim sürecine muhakkak dâhil edilmeleri gerektiğini (f=5) ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin önerilerine ilişkin örnek cevaba aşağıda yer verilmiştir.

"Her beceri uzaktan eğitime uygun değil. Bizim uzaktan eğitime uygun araçlar ve amaçlarla hareket etmemiz lazım. Çocukların onu yaptığında mutlu olacağı ve yapabileceği bir şeyi söylemeliyiz." (Ö1)

Öğretme-öğrenme sürecine yönelik olarak öğretmenler uzaktan eğitimde derslerin işlendiği platformları öğrencilerin ve velilerinin daha rahat kullanabilmeleri için Türkçe versiyonlarının oluşturulmasını (f=3) önermişlerdir. Ayrıca öğretmen, öğrenci ve velilerin söz konusu platformların daha etkin kullanımına yönelik eğitim almaları (f=6) gerektiğini belirtmişlerdir. Derslerde öğretmen ve öğrencilerinin etkileşimlerinin artırılmasına yönelik olarak platformların geliştirilmesi gerektiğini (f=4) ve öğrencilerin derslere katılım oranlarını artırmak için bu platformların daha az internet paketi kullanacak hale getirilmesi gerektiğini (f=2) ifade etmişlerdir. Derslerin işlenişlerinde aksaklıklar yaşamamak adına ders saatlerinde süre sınırlaması olmaması gerektiğini (f=2) belirtmişlerdir. Öğrencilerin derslere katılımlarını artırmak için cihaz (f=3) ve internet desteği (f=2) ile birlikte okulların teknolojik alt yapılarının iyileştirilerek (f=1) EBA destek noktalarının daha yaygın hale getirilmesi (f=1) önerilmiştir. Öğretmenlerin önerilerine ilişkin örnek cevaba aşağıda yer verilmiştir.

"Kullanacağımız programların Türkçeye çevrilmesini isterim. Kullanacağım platformlarda bakacağım ilk özelliklerden birisi budur. Bunu sadece ben değil öğrencim ve velim de kullanacak. Köyde ben bile bilmiyorsam velilerim de bilmiyor. Bir de bu programların etkileşimli olmasını tercih ederim. Sadece benim yazdığım çizdiğimle ders olmuyor. Çocuklarımla derste interaktif etkinlikleri açtığımda onlar işaretlese daha çok hoşuna gidecek. Oradan kalp, yıldız, alkış gönderiyor hoşuna gidiyor." (Ö3)

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler içerikler, kaynaklar ve EBA TV yayınlarıyla ilgili çeşitli öneriler getirmişlerdir. Öncelikli olarak uzaktan eğitim sürecine uygun etkinliklerin oluşturularak öğretmenlerle paylaşılmasını (f=13) önermişlerdir. Öğrencilerin bir kısmının derslere katılımları telefon yoluyla olduğu için ders içeriklerinin telefonda takip edilmeye uygun olması gerektiğini (f=1) belirtmişlerdir. Öğretmenler oluşturulan ders içeriklerinin öğrencilerin ilgilerini derste canlı tutmayı sağlayacak şekilde olması gerektiğini (f=5) ifade etmişlerdir. Ders içeriklerinin olduğu çeşitli platformların EBA üzerinde tek çatıda toplanarak öğrencilerin kullanımına açılmasının yararlı olacağını (f=29) belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler bakanlığın diğer ülkelerin bu süreci nasıl yönettiklerini, ne tür etkinlikleri uyguladıklarını ve derslerin işlenişinde hangi platformlardan yararlandıklarını araştırarak Türkiye’de bulunan öğretmenlerle paylaşılmasını (f=1) önermişlerdir. Öğretmenlerin yapmış oldukları önerilere ilişkin örnek cevaba aşağıda yer verilmiştir.

"Bence çok fazla platform var, onları direkt olarak EBA'ya monte etmeliler. E-devletten her yere bağlanabiliyorsak EBA üzerinden de bağlanabiliyoruz. Bütün eğitim platformlarına öğretmen ve öğrencilerin erişimi mutlaka ve mutlaka sağlanmalı." (Ö9)

Ölçme ve değerlendirmeye yönelik olarak öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinde öğrenciler arasındaki adaletin sağlanabilmesi için bütün öğrencilerin derslere katılımlarının sağlanması gerektiğini (f=2) belirtmişlerdir. Böyle bir olanak sağlanmadan öğrenciler arasında eşitliğin sağlanamayacağını belirtmişlerdir. Öğrencilere proje ödevleri (f=1) verilerek süreç odaklı değerlendirmelerin yapılabileceğini belirtmişlerdir. Ailelerin desteklerinin muhakkak alınması gerektiğini (f=2) yoksa bu süreçlerin sağlıklı şekilde yürütülemeyeceğini belirtmişlerdir. Ayrıca EBA platformu ile WhatsApp gruplarından ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinde (f=1) faydalanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bu süreçte öğrencileri değerlendirmesinin not için değil (f=3) eksikliklerinin belirlenip olası telafi programlarının planlanmasında kullanılmasını önermişlerdir. Bu durumun sağlanabilmesi için uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin ara ara okullara gelerek sınavlar aracılığıyla durumlarının tespit edilebileceği (f=1) belirtilmiştir. Bu hususların yanı sıra bakanlık tarafından öğretmenlere yol gösterici olması için farklı seviyelere uygun değerlendirme platformlarının oluşturulması gerektiğini (f=1) belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme faaliyetlerine ilişkin örnek cevaba aşağıda yer verilmiştir.

"Velilerden destek alınabilir. Milli Eğitim Bakanlığı belki standart bir değerlendirme platformu oluşturabilirdi. Çocuklar e-okul şifreleriyle, EBA şifreleriyle girip 1. dönem değerlendirmelerini çözdüklerinde doğru-yanlış sayıları benim ekranıma düşebilirdi." (Ö19)

Paydaşlara Yönelik Öneriler Alt Teması

Paydaşlara yönelik öneriler başlığında öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticilere ilişkin öneriler yer almaktadır.

Öğrencilere yönelik olarak, uzaktan eğitim sürecinin öğrenciler için daha verimli geçebilmesi adına, internet ve cihazlarının (f=8) bulunması gerektiği öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bakanlık tarafından öğrencilere gerekli internet ve cihaz desteğinin sağlanarak uzaktan eğitim derslerine katılımın artırılması önerilmiştir. Ayrıca öğretmenler EBA destek noktalarının sayısının artırılması (f=3) ve öğrencilerin erişimlerine açık olması gerektiğini ifade etmişlerdir. EBA TV içeriklerinin her seviyede öğrenciye uygun hale getirilmesi (f=3) ve bütün öğrencilerin takip edebilmesi adına yayın saatlerinin ders saatleri ile çakışmamasına dikkat edilmesi (f=3) önerilmiştir. Öğrencilerin evlerinde ders ortamlarının oluşturulması (f=4) ve velilerin öğrencilerin derslerinin takipçisi olması gerektiği (f=4) belirtilmiştir. Bu durumun sağlanabilmesi için öğrenci velilerine eğitimler verilmesi (f=3) ve bu süreçte yapmaları gerekenlerin anlatılması gerektiği ifade edilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerle ilgili önerilerine ilişkin örnek cevaba aşağıda paylaşılmıştır.

"Çocuk yatakta ders dinlememeli. Veliye bir masa ile kendini sııftaymış gibi düşüneneği bir ortam yaratmaya çalışın dedim. Sessiz bir ortamdan derse katılsın. Maddi durumunuz el verdiği ölçüde daha iyi bir cihazla bağlansınlar dedim." (Ö1)

Öğretmenler özel gereksinimli öğrencisi bulunan velilerin uzaktan eğitimle ilgili olarak eğitim alması gerektiğini (f=2) ve öğretmenlerle olan iletişimlerinin artırılmasına yönelik uygulamaların yapılması gerektiğini (f=2) belirtmişlerdir. Fiziksel engeli bulunan öğrencilerin yüz yüze eğitimde okula gelirken zorluklar yaşadığı, velisinin desteği ile uzaktan eğitim derslerine daha rahat katılabileceği (f=4) ifade edilmiştir. İşitme engeli olan öğrenciler için uzaktan eğitim sürecinin daha az hasarla atlatılmasını sağlamak adına işaret dilinde içeriklerin oluşturulması (f=1) öğretmenler tarafından önerilmiştir. Ayrıca özel gereksinimli öğrencilere yönelik platformların, ders içeriklerinin ve materyallerin geliştirilmesi gerektiği (f=3) belirtilmiştir. EBA TV’de özel gereksinimli öğrencilere yönelik kanalların ve içeriklerin oluşturulması (f=1) önerilmiştir. Bu hususların yanı sıra öğretmenler özel gereksinimli öğrencileri ile bağlarının kopmaması adına önlemler çerçevesinde haftanın belirli günleri okullarda bir araya gelmelerinin faydalı olacağını (f=1) belirtmişlerdir. Öğrencileriyle birebir ilgilenebilecekleri ortamların oluşturulması gerektiğini (f=3) dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik önerilerine ilişkin örnek cevap aşağıda sunulmuştur.

"EBA TV kuşağında sadece özel gereksinimli öğrencilere yönelik dersler olabilirdi. Onların özgün becerileri için, el becerilerini geliştirmek için ya da sosyalleşmeleri açısından olabilirdi."
(Ö16)

Öğretmenler, meslektaşlarına yönelik olarak, uzaktan eğitim sürecinde öğrencileriyle birlikte etkili dersler yürütebilmeleri için, kendilerini teknoloji kullanımı konusunda geliştirmeleri (f=3) gerektiğini belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim derslerinin daha verimli geçebilmesi için öğretmenlerin derslere uygun içerik, etkinlik ve materyaller geliştirmeleri (f=2) gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunu gerçekleştirirken öğretmenlerin WhatsApp, Pinterest vb. sosyal paylaşım platformlarını takip etmelerini (f=1) önermişlerdir. Bu süreci öğrencilerin en az hasarla atatabilmeleri için öğretmenlerin daha da özverili çalışmaları gerektiği (f=4) ifade edilmiştir. Öğretmenler bunu yaparken yöneticilerin de öğretmenlerin teknolojik cihaz olanaklarını artırmaları (f=2), derslerin başlangıç saatlerinde ve aralıklarında öğretmenlere kolaylıklar sağlanması gerektiğini (f=2) belirtilmiştir. Bu hususların yanında öğretmenlerin hizmet içi eğitim ve webinarlara katılımlarının kişisel gelişimlerine katkı sunacağı (f=3) belirtilmiştir. Öğretmenlerin meslektaşlarına yönelik önerilerine ilişkin örnek cevap aşağıda sunulmuştur.

"Hizmet içi eğitimler neler yapılabileceğini göstermek için önemli. Mesleğe yeni başlayan birisi çok güzel fikirlere sahip olabiliyor. Belki ailesinden kaynaklı bildiği bir şey olabilir, hayal gücü yüksek olabilir ya da çok fazla araştırma yapmış olabilir. Öğretmenler arasında bilgi paylaşımı, çocuklar için ne yapabilirizi konuşmak önemli. Öğretmenler WhatsApp grupları, Pinterest grupları, onlar da benim için çok değerli. Buradan çok güzel içerikler paylaşılıyor. Sizin göremediğiniz bir şeyi başka birisi görebiliyor. Ben başkalarının fikirlerini dinliyorum, ona göre hareket ediyorum, bence öyle olmalı." (Ö2)

Velilere yönelik olarak öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde veli desteğinin çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yüzden velilerin sürece dâhil olması (f=5) için öğretmenlerin ellerinden geleni yapmaları gerektiğini söylemişlerdir. Veliyle iletişim kurulurken öğrencileriyle ilgili konularda ısrarcı olunması ve çekinilmemesi gerektiğini ifade (f=2) etmişlerdir. Öğretmenler veliyle sık sık iletişim kurulması durumunda (f=2) velinin sürece daha fazla dâhil olduğunu belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim dersleri dışında, velilerin desteklerini alabilmek adına, onlara öğretmen kimliği yüklemenin faydalı olabileceği (f=2) de ifade edilmiştir. Öğretmenlerin velilerle ilgili önerilerine ilişkin örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Veliyle ne kadar sıcak bir ilişki içerisinde olursanız onlar da sizi mahcup etmemek için elinden geleni yapıyorlar. Yarın şunu hazırlayalım dediğimde veli çocuktan önce canla başla hazırlıyor. Bence sık sık toplantı, telefon görüşmesi yapılmalı, iletişim sıcak tutulmalı." (Ö2)

Yöneticiye yönelik olarak, çalışmaya katılan öğretmenler, okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinde öğretmenleri evrak işleriyle sıkılmaları (f=3) gerektiğini söylemişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğu, okul yöneticilerinin öğretmenleri derslerin yürütülmesi konusunda denetlemeleri (f=7) gerektiğini belirtmiştir. Bunu yaparken okul idarecilerinin uzaktan eğitim sürecine ve ders işleyişine hâkim olmaları gerektiğini ve derslere girerek denetim yapmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Okul

yöneticilerinin öğretmen, öğrenci ve veli iletişimini kurmada ön plana çıkmaları (f=3) gerektiğini belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin bu süreçte öğretmenleri evrak işleri ile uğraştırmak yerine öğretmenle birlikte sahaya inmesi (f=1) öğretmenler tarafından önerilmiştir. Öğrencisi derse katılmayan öğrenci velileriyle okul yöneticilerinin de görüşmesinin (f=2) velinin gözünde uzaktan eğitimin ciddiyetini artıracak ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmenler okulların bilişim sınıflarının okul yöneticileri tarafından bu süreçte kullanıma açılmasını (f=2) ve EBA destek noktalarının daha aktif kullandırılmasını (f=1) önermişlerdir. Öğretmenlerin okul yöneticileriyle ilgili önerilerine ilişkin örnek cevap aşağıda sunulmuştur.

"İdare ders yapılıp yapılmadığını denetlemek zorunda. Bizden bununla ilgili veri istemeli. Eğer denetleme yapılmazsa her meslekte bunu kullanacak kişiler vardır. Öğretmenlerde de vardır. İdare ne yapabiliirdi, ara ara derslere katılabilirdi. Gelip dersi derste izleyebilirdi, EBA'dan yaptığımız için orada katılan öğrenci sayısı görünüyor, dersin yapılıp yapılmadığı görünüyor, onlar kontrol edilebilirdi." (Ö19)

Salgının Geleceğe Yansımaları Teması

Sınıf öğretmenleri salgın sonrasındaki durumla ilgili olarak tahmin ve görüşlerini belirtmiştir. Uzaktan eğitim, salgın sürecinin etkileri ve telafi programı alt başlıklarında irdelenmiştir.

Uzaktan Eğitim Alt Teması

Öğretmenlerin tamamı salgının sonunda uzaktan eğitimin, eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlik mesleğinin bu süreçte sanallaştığını ve gelecek dönemlerde buna bağlı olarak eğitim sisteminde değişiklikler olabileceği düşüncesinde olduklarını söylemişlerdir. Eğitim-öğretim yılı içerisinde, zorunlu tatillerde ya da istenmeyen durumlar gerçekleştiğinde uzaktan eğitimin hemen işe koşulabileceğini (f=7) ifade etmişlerdir. Ayrıca okulda işlenemeyen dersler olduğunda takviye dersleri yapmaya (f=6) ve yaz tatili (f=3) gibi uzun tatil dönemlerinde öğrencilerin durumlarını kontrol etmeye imkân sağlayacağını belirtmişlerdir. Sadece öğrencilerin kullanımı için değil seminerlerin, veli ve öğretmen toplantılarının online platformlar üzerinden gerçekleştirilebileceğini (f=3) dile getirmişlerdir. Uzaktan eğitim aktif olarak hayatımıza girmiş olsa da öğretmenler uzaktan eğitimin destekleyici faaliyetlerde kullanılması gerektiği ve eğitimin özellikle bu yaş grubu öğrencilerde yüz yüze olması gerektiği düşüncesinde olduklarını (f=2) paylaşmışlardır. Öğretmenlerin salgın süreci sonrasında uzaktan eğitimin hayatımızdaki yeri ile ilgili düşüncelerine ilişkin örnek cevap aşağıda sunulmuştur.

"Öğretmenlik mesleği değişecek, her şey sanallaşıyor. Bankaya bile ihtiyaç kalmayacak günün birinde, telefonlardan her şeyi yapabiliyoruz. İleriyi düşünerek politikalar oluşturulması gerekir. Bu işlemleri cep telefonundan yapıyorsunuz. Çocuklar bu yaşta teknoloji biliyor. Siz bu çocuğu 20 yaşında düşünsenize. Bu çocuk banka işlemlerini telefonundan yapacak. Belki okullara insanlar gitmek zorunda kalmayacak ileride." (Ö15)

Öğretmenlere salgın bittikten sonraki süreçte eğitim-öğretim ve okulların geleceği hakkında düşünceleri sorulmuştur. Öğretmenler bu süreçte kayıplar verdiklerini (f=4) dile getirmişlerdir. Bu süreçte öğretmenlerin kendilerini güncellediklerini (f=2) ve dijital ortamdaki tecrübeler edindiklerini (f=2), bunu da yüz yüze eğitime aktaracaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler süreçte EBA'nın olmasından memnuniyetlerini de dile getirmişler ve yüz yüze eğitimde bu platformun daha fazla kullanılacağı (f=2) düşüncesinde olduklarını söylemişlerdir. Öğretmenler köy ve şehir okulları arasındaki akademik farkın bu süreçte çok açıldığını (f=4) ifade etmişlerdir. Öğretmenler bilgi boyutunun bir şekilde telafi edilebileceğini belirtmişler ve uzaktan eğitimin tamamen kalıcı hale gelmesine sıcak bakmadıklarını (f=3) dile getirmişlerdir. Bu hususların yanı sıra öğretmenler bundan sonraki süreçte temizlik uygulamalarına daha fazla önem verileceğini (f=1) de ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin eğitim-öğretim ve okulların geleceği hakkındaki görüşlerine ilişkin örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Bu süreçte çocuklardan kayıplar verdik. Bu kaybı bir şekilde telafi etmemiz gerekiyor. Bana kalırsa kesinlikle bu afetten sonra bir yardım ekibi gibi, bir Kızılay gibi çocukları sarıp sarmalamamız gerekecek. Bu şokun etkisini çocukların üzerinden almamız gerekecek." (Ö4)

Salgın Sürecinin Etkileri Alt Teması

Çalışmaya katılan öğretmenlere salgın sürecinde yaşananların sonucunda meydana gelebilecek olumlu durumlar olup olmadığı sorulmuştur. Öğretmenler bu süreçte eğitim-öğretimde meydana gelebilecek olumsuz durumlarla mücadele edilebileceğinin ve olumsuzluklara uyum sağlanabileceğinin görüldüğünü belirtmişlerdir. Bu durumun kendilerine olan güveni artırdığını (f=3) dile getirmişlerdir. Uzaktan eğitim derslerinin teknoloji kullanım becerilerine katkı sağladığını (f=7), bu süreçte edinilen tecrübelerin yüz yüze eğitime taşınabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca teknoloji okuryazarlığının arttığını (f=2) ve bu durumun ileride teknoloji alanında gerçekleştirilecek yeniliklere ve üretime katkı sunacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde bazı zorunlu durumlarda kendi öğrenme sorumluluklarını almak zorunda kaldıklarını (f=3) söylemişlerdir. Öğretmenler bu durumun öğrencilerinin eğitim hayatlarına olumlu katkılar sunacağını düşündüklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca velilerin bu süreçte öğrencilerini çok fazla gözlemleme fırsatı bulduklarını ve öğretmenlerin derslerde neler yapmak istediğini görme imkânları olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler velilerin salgın sonrasında öğrencileriyle ve onların eğitimleriyle daha fazla ilgilenmelerini düşündüklerini ifade etmişlerdir (f=3). Salgının öğrencilerde temizlik alışkanlığına katkı sağladığını (f=6) ve salgın sonrasında temizlik alışkanlığının bütün bireylerde devam edeceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin salgın sonrasında meydana gelebilecek olumlu durumlara ilişkin görüşlerine ait örnek cevap aşağıda sunulmuştur.

"Bize alt tarafı 4 işlem öğretiyorlar, okuma-yazma öğretiyorlar diyorlardı, bunun zorluğunu görmüş oldular. Kolay bir iş değil, bunu görmüş oldular, çocukla uğraşmak çok zor, bunu görmüş oldular. Bu süreçte herkes teknolojiye bir şekilde hâkim oldu, imkânlarından faydalanabildi. Temiz olmayı öğrendiler, temizlik kalıcı olacak inşallah. Bu da iyi oldu." (Ö14)

Öğretmenler salgın sürecinde yaşananların sonucunda meydana gelebilecek olumsuz durumlar arasında en temel problemin derslere katılmayan öğrencilerin uğradıkları zarar (f=5) olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenler kendilerinin ve öğrencilerin sürekli ekran karşısında olmalarından dolayı göz sağlıklarının olumsuz etkileneceğini (f=5) dile getirmişlerdir. Öğrencilerin sürekli telefon ve tablet vakit geçirmeleri nedeniyle ekran bağımlılıklarının oluşacağı (f=6), uzaktan eğitimde daha az yazı yazdıkları için yazma becerilerinin gerileyeceği (f=1) öğretmenlerin öğrencilere yönelik diğer kaygıdır. Çocukların evden dışarıya çıkamamaları, eskiye oranla çok daha hareketsiz olmaları, sosyalleşmelerinin azalması (f=4) diğer problemlerdir. Ayrıca uzaktan eğitim derslerinde öğrencinin kendi evinde ve ailesinin yanında olmasının, arkadaşları ile yan yana vakit geçirmemesinin sınıf kurallarının oluşmasını engellediği (f=3) de öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Öğretmenlerin bu görüşlerine ilişkin örnek cevaba aşağıda yer verilmiştir.

"Fiziksel sıkıntıları var, boynumla başladı, gözlerimle devam ediyor. Çocukların gözlerinde sıkıntı olacağını düşünüyorum, fiziksel olarak sıkıntı olacağını düşünüyorum. Teknolojiye bağımlı olacaklarını düşünüyorum. Çocukların sürekli telefon ellerinde ve eğilerek baktıkları için duruş bozuklukları olacak, çok fazla yazı yazmadıkları için problemler yaşayacaklar. Çok fazla olumsuzlukları var, olumlu yönlerinden fazla." (Ö12)

Telafi Programı Alt Teması

Öğretmenlere salgın bittikten sonra ya da herhangi bir kriz durumunda öğrencilere yönelik bir telafi programı hazırlasanız sizin için önemli noktalar neler olurdu sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenler bu kapsamda öncelikle uzaktan eğitim derslerine katılmayan öğrencileri belirleyip onların eksiklerini tespit edeceklerini (f=3) belirtmişlerdir. Öğrencilerin ihtiyacını belirledikten sonra temel derslerde temel becerilere (f=4) daha fazla önem vereceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler telafi programında öğrencilerin seviyelerine ve buldukları ortama uygun dersler tasarlayabilmeleri için ilgili programın uygulanmasında esneklik (f=2) tanınmasının önemli olduğunu söylemişlerdir. Öğretmenler çoğu akademik bilginin bir şekilde kazandırılacağını, bu yüzden sosyal becerilere (f=2) daha fazla önem verilmesi gerektiğini paylaşmışlardır. Bunun için de öğrenciler arası iş birliği ve grup çalışması yapılabilecek etkinliklere önem vereceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler öğrencilere yönelik yapılması gereken rehberlik faaliyetlerine (f=2) de ayrı bir başlık açmışlardır. Salgın sürecinde

öğrencinin çevresinde hastalanan ya da vefat eden birileri varsa bu durumun psikolojileri üzerindeki etkilerini düzeltmeye yönelik faaliyetlerin telafi programında yer alması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin uzaktan eğitim süreci sonrası ilgilerini okula çekebilecek etkinliklere ve içeriklere (f=3) telafi programında muhakkak yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Telafi eğitiminin tek bir seçenekte değil farklı seviyelerdeki öğrencileri, birleştirilmiş sınıflarda ve köy okullarında eğitim gören öğrencileri de düşünerek hazırlanması gerektiğini (f=2) belirtmişlerdir. Ayrıca uzaktan eğitimde defter kontrolünün sağlıklı yapılamaması sebebiyle telafi programında yazım ve noktalama işaretlerini (f=2) de dikkate alacaklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin telafi programıyla ilgili önemli gördükleri noktalara ilişkin görüşlerine ait örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Bir sonraki eğitim kurumlarına gidecek öğrencilere odaklanırdım önce. 4, 8, ve 12. sınıflara. Tek bir program hazırlamazdım, 1'den fazla program hazırlardım. Birleştirilmiş sınıflar görmezden geliniyor ama var. O çocuk ne olacak. Ödevli saat uzaktan eğitimde nasıl olacak. Bunlar göz önünde bulundurularak program hazırlanmalı. Uzaktan eğitim dersi yapan öğrenci için ayrı program, uzaktan eğitim dersine girmemiş, EBA TV izlemiş için ayrı program, hiçbirini yapmamış öğrenci için ayrı program, birkaç tane modül, seviyeye göre program hazırlamak isterdim." (Ö14)

Öğretmenlerin tamamı hazırlanmış bir telafi eğitiminin uygulanabilir olduğunu söylemişlerdir. Bireysel farklılıklar düşünülerek hazırlanmış bir telafi eğitiminin öğrenciler için oldukça yararlı olacağını belirtmişlerdir. Telafi programının uygulanmasında öğrencilerin katılımlarının sağlanması gerektiğini, bu yüzden uygulama tarihlerinin bölgesel farklılıklar (f=3) gözetilerek düzenlenmesi gerektiğini söylemişlerdir. Telafi programında rehber öğretmenlerin daha fazla sahaya inmeleri gerektiğini (f=1) ifade etmişlerdir. Öğretmenler derslerin devam ettiği zamanda telafi programının uygulanmasının öğrenciler için sıkıcı olabileceğini, bu yüzden de farklı günlerde ya da tatillerde (f=4) telafi programının uygulanmasını önermişlerdir. Öğretmenler telafi eğitiminin uzaktan eğitim ile değil yüz yüze olmasını istediklerini (f=2) belirtmişler ve derslere yönelik materyal ve içeriklerin olmasının, kendilerinin bunlar arasında seçim yapmalarının öğrenciler açısından yararlı olacağını (f=1) söylemişlerdir. Öğretmenlerin olası bir telafi programının uygulanabilirliğini konuyla ilgili görüşlerine ait örnek cevap aşağıda paylaşılmıştır.

"Burada telafi eğitimi yazın olsa çocukların hayvanları dağa çıkarma durumu oluyor. Hazıranda olsa sınıfın yarısı gelmez. Ara tatilde olsa sürekli kar tipi var, ondan dolayı gelmiyor. Telafi eğitimi olsa gelebilen öğrenciler için kazançlı. Merkezi bir yerde olmuş olsa telafi eğitimine, veliler de bilinçli, çocukları direkt gönderirler. Onlar için kazançlı bir süreç olur. Gelenler için kazançlı olur, gelemeyenler için bir şey değişmez." (Ö17)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları durumları tespit etmek ve bu sürece ilişkin kazanımlarını belirlemektir. Bu amaçla araştırmada Türkiye'nin yedi bölgesinden 20 sınıf öğretmeni ile görüşmeler yürütülmüştür. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin görüşleri öğretim, paydaşlar, öneriler ve salgının geleceğe yansımaları olmak üzere dört tema altında toplanmıştır.

İlk tema olan öğretim teması hedef, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme ve değerlendirme başlıkları altında incelenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin geneli COVID-19 salgınıyla birlikte eğitime dair hedeflerini gerçekleştiremediklerini belirtmişlerdir. Bu durumun gerekçelerinden biri olarak öğrencilerin derse katılım durumunun azlığını ifade etmişlerdir. Özellikle kırsal kesimlerde görev yapan sınıf öğretmenleri öğrencilerin derse çok az katılım gösterebildiklerini ifade etmiştir. Alanyazın incelendiğinde, kırsal kesimlerdeki yüksek öğrenci sayısı ve yeterli internet bağlantısı ve altyapı eksikliğinin uzaktan eğitim derslerinin olanaklarını sınırlandırıldığının tespit edildiği görülmektedir (Hebecci, Bertiz ve Alan, 2020).

Bunun yanı sıra sınıf öğretmenleri, öğrencilerin teknolojik araçlarının eksik olmasının da derse katılımlarını olumsuz etkilediğini ifade etmektedirler. Bu durumun da alanyazın ile tutarlılık gösterdiği görülmektedir (Bokayev, Torebekova, Devletbayeva ve Zhakypova, 2021). Ayrıca sınıf öğretmenleri materyal eksiklikleri de olduğunu dile getirmişlerdir. Uzaktan eğitimin kalitesini etkileyen en önemli faktörlerden biri, öğrenme ve öğretme kaynaklarının ve materyallerinin niceliği ve kalitesidir (Chao, Saj ve Tessier, 2006). Alanyazında ise uzaktan eğitim sürecinde materyal eksikliğini gösteren durumların söz konusu olduğu görülmektedir (Hebebe vd., 2020; Kurnaz, Kaynar, Şentürk-Barışık ve Doğrukök, 2020).

Öğretme-öğrenme sürecinde sınıf öğretmenleri teknoloji kullanma konusunda deneyim kazandıklarını ve artık daha öz güvenli olduklarını ifade etmişlerdir. Ders işleme sürecinde aynı zamanda hem basılı hem de dijital kaynaklardan yararlandıklarını söylemişlerdir. Uzaktan derslerin aynı zamanda EBA TV üzerinden de gerçekleştirildiğini belirten sınıf öğretmenleri, EBA TV'nin içeriğinin yetersiz olduğunu, öğrencilerin seviyesine uygun olmadığını ve ders kitabındaki konularla yeterli seviyede uyuşmadığını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri ayrıca uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme konularında zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Derse katılım, ödevler, gözlemler üzerinden genelde bu süreci geçirdiklerini dile getirmişlerdir. Bunun yanında velilerin canlı derslerde müdahalesinden kaynaklanan sorun yaşadıklarını söylemişlerdir. Öğrencilerin derse katılımının sürekli olmamasının yine ölçme ve değerlendirme sürecinde de sorunlara sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin olarak online dijital araçlara başvurmadıkları da dikkat çekici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Demir ve Özdaş (2020)'ın sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşlerini aldıkları araştırmada da sınıf öğretmenlerinin mevcut değerlendirmelerin yetersiz olduğunu ifade ettikleri ortaya konmuştur. Bu tema altındaki olumsuzlukların salgının beklenmedik bir şekilde ortaya çıkması ve dünyanın uzaktan eğitim sürecine hazırlıksız yakalanması ile bağlantılı olduğu düşünülebilir. Acil uzaktan eğitim olarak adlandırılan bu süreç, kriz koşulları nedeniyle eğitim uygulamalarının geçici olarak alternatif uygulamalar ile yürütülmesini ve kriz veya acil durum ortadan kalktıktan sonra her zamanki uygulamalara geçilmesini içeren uzaktan eğitim süreci olarak tanımlanmakta (Hodges, Moore, Lockee, Trust ve Bond, 2020) ve bu durum da planlı bir uzaktan eğitim sürecinin olmadığını ortaya koymaktadır.

Paydaşlar teması altında uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin öğrenci, veli, zümre öğretmenleri ve yöneticilerle olan deneyimleri incelenmiştir. Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin derslere katılamama durumunun, internet ve cihazlarının olmamasının, velilerinin ilgisiz olmasının uzaktan eğitim sürecini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Özel gereksinimli öğrencilerin de bu süreçten olumsuz etkilendiklerini dile getiren sınıf öğretmenleri, bu sürecin yabancı uyruklu öğrenciler için de olumsuzlukları olduğunu belirtmişlerdir. Alanyazın incelendiğinde de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derslere katılamama, internet ve teknolojik cihazlara erişim ve velilerle iletişim konusunda sorunlar yaşadıklarının ortaya konduğu görülmektedir (Demir ve Özdaş, 2020; Gören, Gök, Yalçın, Göregen ve Çalışkan, 2020; Jeffery ve Bauer, 2020). Öğrenci-öğretmen-veli etkileşiminin uyumlu olmasının ve velilerin eğitime aktif katılımlarının öğrenci eğitimine olumlu yansımalarının olduğu bilinen bir gerçektir (Argon ve Kıyıcı, 2012). Bu bağlamda, bu konuda yaşanan aksaklıkların, özellikle uzaktan eğitim sürecinde olumsuzluklara neden olduğu ifade edilebilir.

Sınıf öğretmenlerinin üçte ikisi uzaktan eğitim sürecinde ünitelendirilmiş yıllık plana uyduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu süreçte kendilerini teknolojik açıdan geliştirdiklerini ve güncellediklerini belirtmişlerdir. Ancak bu süreçte ekran başında oturmaktan kaynaklanan fiziksel sorunlar yaşadıklarını ve psikolojik olarak da kendilerini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu süreçte motivasyonlarının düştüğünü ve öğrencilerinin akademik başarıları konusunda kaygılandıklarını belirtmişlerdir. Alanyazın incelendiğinde, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde güdülenme düzeylerinin inişli çıkışlı olduğunun ve bu sürecin onların yaşam tarzlarını ve mesleki çalışmalarını etkilediğinin tespit edildiği görülmektedir (Rasmitadila vd., 2020). Yapılan araştırmalara göre, dünya genelinde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine hazırlıksız oldukları ortaya konmuştur (Zweigbergk, 2021). Bu durum, sınıf öğretmenlerinin güdülenme düzeylerinin düşük olmasının, fiziksel ve psikolojik sorunlar yaşamalarının açıklaması olarak görülebilir.

Sınıf öğretmenleri velilerin uzaktan eğitim sürecine dâhil olmalarının oldukça önemli olduğunu belirtmiş, velilerin çoğunluğunun çocuklarının derslere katılmalarını sağladıklarını ve dersi birlikte takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Ancak bu durumda bazı velilerin öğretmenin sorduğu sorulara çocukları yerine cevap verdiklerini ya da çocukları sorulara cevap veremediğinde onlara kızdıklarını gördüklerini belirtmişlerdir. Bu durumun bazı öğrencilerin velisi yanında olduğu için disiplinsiz hareketler yapmalarına, velinin derse müdahale etmesine ve velinin öğrencisini diğer öğrencilerle kıyaslaması gibi olumsuzluklara neden olduğu görülmektedir. Veliler ile iletişim konusunda ise WhatsApp gruplarında dokümanlar paylaşarak uzaktan eğitim sürecinin yürütüldüğü, ödev takiplerinin de yine bu yolla yapıldığı vurgulanmıştır. Alanyazın incelendiğinde, velilerin, salgın sırasında çocukların öğrenmesini desteklemede zorluk yaşadıklarında strese maruz kaldıkları ortaya konmuştur (Spinelli, Lionetti, Pastore ve Fasolo, 2020). Bu durum, velilerin derse müdahalesinin nedenlerinden biri olarak kabul edilebilir. Ayrıca, velilerle yürütülen çalışmaların sonucunda da ilkökul velilerinin çoğunluğunun, çocuklarının tamamlaması gereken çok fazla görev olduğu, bunların çok fazla zaman aldığı ve içeriğin çok zor olduğu ve bu durumun da ebeveynler üzerinde ağır bir yükü neden olduğu düşüncesinde oldukları tespit edilmiştir (Lau ve Lee, 2021).

Sınıf öğretmenleri genel olarak uzaktan eğitim sürecinde yöneticiler ile sorun yaşamadıklarını ve onlardan destek gördüklerini ifade etmişlerdir. Aydın-Güngör ve Yılmaz (2021) yürüttükleri çalışmada okul yöneticilerinin kriz ve çatışma çözerken daha çok yapıcı ve uyum sağlayıcı roller ortaya koyduklarını gözlemlemişlerdir. Uzaktan eğitim süreci de bir kriz durumu olarak kabul edildiğinde, bu araştırmanın mevcut araştırma bulguları ile tutarlı olduğu söylenebilir. Alanyazında salgın döneminde idareci rollerine ilişkin benzer sonuçlara ulaşılmış çalışmalar olduğu görülmektedir (Duman, 2020; Külekçi Akyavuz ve Çakın, 2020).

Araştırmada üçüncü tema olarak sınıf öğretmenlerinden salgın sürecinde öğretime ve paydaşlara yönelik önerileri yer almaktadır. Sınıf öğretmenlerinin öğretime yönelik önerileri hedef, öğretim-öğrenme süreci ve ölçme ve değerlendirme başlıkları altında incelenmiştir. Öğretime yönelik olarak, sınıf öğretmenleri, becerilerin ve kazanımların uzaktan eğitim sürecine uygun olarak düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin derslere katılımının ve veli desteğinin oldukça önemli olduğunu vurgulamışlardır. Daar ve Nasar (2021) da uzaktan eğitim sürecinde aile ilgisinin önemi üzerinde durarak, öğrencilerin evde öğrenmeleri konusunda ailelerin destekleyici olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretim-öğrenme sürecine yönelik olarak sınıf öğretmenleri eğitimde derslerin işlendiği platformları öğrencilerin ve velilerinin daha rahat kullanabilmeleri için bunların Türkçe versiyonlarının oluşturulmasını önermişlerdir. Ayrıca öğretmen, öğrenci ve velilerin kullanılan platformların daha etkin kullanımına yönelik eğitim almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Rasmitadila ve diğerleri (2020) da uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin motivasyonlarının yüksek olması ve kendilerini mesleki ve kişisel olarak geliştirmelerine katkı sağlanmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu kapsamda sınıf öğretmenlerinin gerek mesleki gerekse kişisel olarak yeterliklerini geliştirmeye yönelik eğitimlerin uzaktan eğitim sürecinde yer alması gerektiğini söylemek mümkündür. Mesleki gelişimin yanı sıra öğretmen yetiştirmede de bu noktada uzaktan eğitime yönelik içeriklerin ve ders uygulamalarının ihtiyacı görülmüştür (Bozdemir Yüzbaşıoğlu, Yüzbaşıoğlu ve Kurnaz, 2021).

Sınıf öğretmenleri ayrıca teknolojinin daha etkili kullanılabilmesini, ders saatleri konusunda sınırlama olmamasını ve EBA destek noktalarının daha yaygın hale getirilmesini önermişlerdir. Sınıf öğretmenleri oluşturulan çevrim içi ders içeriklerinin öğrencilerin ilgilerini derste canlı tutmayı sağlayacak şekilde olması gerektiğini de ifade etmişlerdir. Bu bulgunun alanyazın ile tutarlı olduğunu söylemek mümkündür (Bozdemir Yüzbaşıoğlu vd., 2021; Çoban, Bayram ve Aşkın-Tekkol, 2021). Ölçme değerlendirmeye ilişkin olarak ise tüm öğrenciler derse katılmadan etkili ve adil bir ölçme-değerlendirme sürecinin gerçekleştirilemeyeceğini ve değerlendirmelerin süreç odaklı olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu konuda ailelerin destek olması ve bakanlığın da farklı platformlar üzerinden değerlendirme yapılmasını sağlaması yönünde de önerilerde bulunmuşlardır. Alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin benzer önerilerde buldukları görülmektedir (Husain, Idi ve Basri, 2020; Kantos, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020).

Sınıf öğretmenlerinin paydaşlara yönelik önerileri arasında öğrencilere yönelik öneriler başta yer almaktadır. Sınıf öğretmenleri bu noktada özellikle teknolojik imkânların sağlanabilmesi üzerinde durmuşlar, ayrıca velilerin bu süreçteki desteğinin önemine vurgu yapmışlardır. Sınıf öğretmenleri özel gereksinimli öğrenciler için de önerilerde bulunarak bu çocukların velileri ile sürekli iletişim halinde olunması gerektiğini ve onlarla birebir iletişim kurulabilecek ortamların oluşturulmasını önermişlerdir. Supriyanto ve diğerleri (2020) de uzaktan eğitim sürecinde ihtiyacı olan öğrenciler için rehberlik birimlerinden destek alınması gerektiğini önermektedirler.

Sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlere yönelik önerilerde de bulunmuşlardır. Bu öneriler teknolojik olarak kendilerini geliştirmelerine imkân sağlanması ve eğitimler almalarına destek olunması yönündedir. Zweigbergk (2021) de uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin sağlığı, esenliği ve öğretim deneyimlerinin desteklenmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Sınıf öğretmenleri bu süreçte mutlaka velilerden de destek alınması gerektiği önerisinde bulunmuşlardır. Son olarak sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde yöneticilerin öğretmenleri evrak işleri ile bunaltmamaları gerektiğini belirtmiş ve okul yöneticilerinin derslerin işleyişini denetlemelerini önermişlerdir. Ayrıca, okul yöneticilerinin öğretmen, öğrenci ve veli iletişimini kurmada ön plana çıkmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Alanyazın incelendiğinde öğretmenler ve öğretmen adayları tarafından uzaktan eğitim sürecinde okul idaresi ile iş birliği içerisinde olunmasının önerildiği araştırmalar olduğu görülmektedir (Çoban vd., 2021; Daar ve Nasar, 2021). Doğan ve Koçak (2020) da araştırmalarında uzaktan eğitim sürecinin etkili olduğu yerlerde öğretmen, öğrenci, veli, okul idaresi ve bağlı bulunan Milli Eğitim Müdürlüklerinin iş birliği içinde çalışıklarının belirlendiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu doğrultuda uzaktan eğitim sürecinde paydaşlar ile iş birliği içerisinde olunmasının uzaktan eğitimin verimliliğini ve başarısını artırabileceği söylenebilir.

Sınıf öğretmenleri ile görüşmeler sonucunda ortaya çıkan son tema salgının geleceğe yansımaları olarak belirlenmiştir. Bu tema altında uzaktan eğitim, salgın sürecinin etkileri ve telafi programı konuları ile karşılaşmaktadır. Uzaktan eğitim sürecine ilişkin olarak sınıf öğretmenlerinin tamamı salgının sonunda uzaktan eğitimin, eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Eğitim sisteminin bu süreçten sonra değişimler geçireceğini vurgulayan sınıf öğretmenleri, öğretim yılı içerisinde beklenmeyen durumlar olduğunda ya da takviye yapılmasına ihtiyaç duyulduğunda uzaktan eğitimin uygulanabileceğini belirtmişlerdir. Can (2020) da araştırmasında uzun tatil dönemlerinde ve bu tür kriz durumlarında uzaktan eğitim uygulamalarının etkili olacağını düşündüğünü belirtmiştir. Ayrıca veliler ile düzenlenecek toplantıların ve kendileri için düzenlenen toplantı, hizmet içi eğitim, vb. için de çevrim içi uygulamalar yapılmasının olası olduğunu ifade etmişlerdir. Akyürek (2020)'e göre, uzaktan eğitim, birincil kaynaktan bilgi edinimi sağlayarak uzmanlardan daha fazla kişinin yararlanmasına imkân sağlamaktadır. Buna göre, iyi yapılandırılmış uzaktan hizmet içi eğitimler ile daha çok öğretmene ulaşılmasının sağlanabileceği söylenebilir.

Sınıf öğretmenleri derslerin mümkün olduğunca yüz yüze yapılması gerektiğini savunmuş ve uzaktan eğitim sürecinde meydana gelen öğrenme kayıplarından söz etmişlerdir. Bu kayıpların giderilebilmesi amacıyla telafi eğitimleri verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin genel olarak yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini ve uzaktan eğitimi yeterince verimli bulmadıklarını ortaya koyan araştırma sonuçları olduğu görülmektedir (Gören vd., 2020; Haşiloğlu, Durak ve Arslan, 2020). Salgın sürecinin etkilerine ilişkin olarak sınıf öğretmenleri bu süreçte kendilerine güvenlerinin arttığını ve teknoloji kullanımı konusunda kendilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler bu süreçte öğrenme sorumluluklarını alma ve problem çözme becerilerinin de geliştiğini vurgulamışlardır. Alanyazın incelendiğinde de bu sürecin olumlu yanı olarak öğretmenlerin teknoloji kullanımı açısından kendilerini geliştirdiklerini ifade ettikleri görülmüştür (Altıntaş Yüksel, 2021).

Sınıf öğretmenleri, velilerin sürece dâhil olması ile onların da bu konuda bilinçlendiklerini belirtmişlerdir. Bu durumda, bundan sonraki süreçte, velilerin öğretim sürecine daha çok dâhil olabileceği çıkarımında bulunulabilir. Son olarak sınıf öğretmenleri salgının öğrencilerde temizlik alışkanlığına katkı sağladığını ve salgın sonrasında temizlik alışkanlığının kalıcı olacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Aşkın-Tekkol (2021) tarafından yürütülen ve ilkökul öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin belirlendiği araştırma sonucunda da öğrenciler salgın süreci ile birlikte kişisel hijyenlerine daha fazla önem gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri öğrencilerinin derslere katılmamalarını sürecin en olumsuz yanı olarak değerlendirmişlerdir. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde sürekli ekran karşısında olmanın öğrencileri ve kendileri için sağlık sorunlarına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, öğrencilerde teknoloji bağımlılığı olabileceğini, hareketlerinin ve sosyalleşmelerinin azalmasını diğer olumsuzluklar olarak sıralamışlardır. Alanyazın incelendiğinde öğrencilerin yüz yüze eğitimde daha sosyal ve öğretmenleri ile bir arada oldukları için daha olumlu olduğu sonucuna ulaşan araştırmalar olduğu görülmektedir (Demir ve Demir, 2021; Doğrukök, Kurnaz, Barışık ve Kaynar, 2021; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020). Sınıf öğretmenleri, son olarak, öğrencilerin evde durdukları için okul kurallarını öğrenme ve bu kurallara alışma konusunda zorlandıklarını, bu sürecin yüz yüze eğitimde de sorun yaratabileceğini düşündüklerini vurgulamışlardır.

Salgının geleceğe yansımaları konusunda sınıf öğretmenlerine telafi eğitime yönelik sorular da sorulmuştur. Sınıf öğretmenleri hazırlayacakları olası bir telafi programında öncelikle derse katılmayan öğrencileri belirleyip onların eksiklerini tespit edeceklerini belirtmişlerdir. Daha çok uzaktan eğitim ile verilemeyen becerilerin öğretilmesine yönelik çalışmalar yapmak istediklerini, bu çalışmalarını yaparken ise esnek bir program yürütülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Sadece akademik olarak değil, bu sürecin sonunda öğrencilere yönelik psikolojik yönden destekleyici çalışmalar yapılması gerektiğini de belirten sınıf öğretmenleri, öğrencilerin sosyal becerilerine yönelik etkinlikler yürütmek istediklerini de ifade etmişlerdir. Akoğlu ve Karaaslan (2020) çocukların yetişkinlere kıyasla kendi ihtiyaçlarını karşılama konusunda deneyim ve beceri eksikliklerinden ötürü salgın ve doğal afet gibi kriz durumlarından önemli ölçüde etkilendiklerini belirtmektedirler. Bu durum, öğrenciler için psikolojik destek programlarının oluşturulmasının önemini ortaya koymaktadır.

Öğretmenler, bu sürecin sonunda öğrencileri için bir telafi eğitiminin olması gerektiğini ve bunun esnek, bireysel ve bölgesel farklılıklara uygun olarak hazırlanan bir telafi programının oldukça yararlı olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Telafi programının derslerin başladığı dönemlerde değil de farklı günlerde ya da tatil sürecinde uygulanmasının daha uygun olacağını ifade etmişlerdir. Olası telafi programının ise mümkün olduğunca yüz yüze olması gerektiğini vurgulamışlardır. UNICEF (2021)'in uzaktan eğitim süreci ve öğrenme kayıplarına ilişkin raporunda okulların yeni durumlara ayak uydurabilecek değişiklikleri yapmasının önemi ve okullara mümkün olduğunca yüz yüze devam edilmesi gerekliliği üzerinde durulduğu görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, uzaktan eğitim sürecinde yaşanan temel zorlukların teknolojik araç ve internet eksikliği nedeniyle öğrencilerin derse katılmamaları olduğu görülmektedir. Bu sorunun çözümü konusunda, ilgili kurumların (MEB, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, vb.) gerekli desteği sağlamaları ve ileride bu tarz kriz durumları için de çözümlerin üretilmesi önerilebilir. Ayrıca, EBA platformunun daha da geliştirilerek öğrenciler için uzaktan eğitim sürecine yönelik uygulamalara yer verilmesi, bunun yanı sıra ölçme ve değerlendirme süreçlerinde de etkin olarak kullanılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Uzaktan eğitim sürecinin beklenmedik şekilde başlamış olması, paydaşların sürece yeterince hazırlıklı olmadan başlamalarına neden olmuştur. Bu kapsamda, bundan sonraki olası kriz durumları için paydaşlara ilgili eğitimin verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Hatta öğretmenler açısından lisans eğitimlerinde de bu tarz durumları içeren uygulamaların yapılması önemli görülmektedir. Bu doğrultuda lisans programlarına kriz durumlarına yönelik derslerin eklenmesi önerilebilir. Son olarak, öğretim programlarının beklenmeyen durumlarda da etkili bir şekilde uygulanmasını sağlayacak şekilde geliştirilmesinin ve gerekli durumlarda destek eğitim programlarının oluşturulmasının yararlı olacağına inanılmaktadır. Bu araştırma, Türkiye'de farklı bölgelerde öğretmenlik yapan 20 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda farklı branşlardaki öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşleri belirlenebilir. Ayrıca uzaktan eğitim ve sonrasındaki süreçlere yönelik boyamsal çalışmalar yapılarak uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları incelenebilir.

Kaynakça

- Akoğlu, G. ve Karaaslan, T. (2020). Covid-19 ve izalosyan sürecinin çocuklar üzerindeki olası psikososyal etkileri. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 99-103.
- Akyavuz, E. K. ve Çakın, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 723-737.
- Akyürek, M. İ. (2020). Uzaktan eğitim: Bir alanyazın taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Altıntaş Yüksel, E. (2021). Sınıf öğretmenlerinin Covid-19 salgını sürecinde çevrim içi ders-uzaktan eğitim deneyimlerinin incelenmesi. *Ulakbilge*, 57, 291-303.
- Anadolu Ajansı. (2021). Kovid-19 salgınıyla 18,5 milyon öğrencinin eğitiminde dijital dönüşüm yaşandı. <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/kovid-19-salginiyla-18-5-milyon-ogrencinin-egitiminde-dijital-donusum-yasandi/2113573> adresinden erişildi.
- Argon, T. ve Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 80-95.
- Aşkın-Tekkol, İ. (2021). Analysis of primary school fourth grade students' opinions and images about distance education process. T. Çetin, Y. İnel ve F. Gürgil (Ed.), *The pandemic process and new horizons in educational sciences* içinde (s. 105-120). Litvanya: SRA.
- Aydın-Güngör, T. ve Yılmaz, M. (2021). Okul yöneticilerinin uzaktan eğitim döneminde kullandıkları çatışma stratejileri ve yöntemleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(41), 3583-3608.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131-151.
- Bokayev, B., Torebekova, Z., Davletbayeva, Z. ve Zhakypova, F. (2021). Distance learning in Kazakhstan: Estimating parents' satisfaction of educational quality during the coronavirus. *Technology, Pedagogy and Education*, 30(1), 27-39.
- Bozdemir Yüzbaşıoğlu, H., Yüzbaşıoğlu, M. K. ve Kurnaz, M. A. (2021). Prospective classroom teachers' views on out-of-school learning activities before and during the Covid-19 outbreak [Özel sayı]. *Journal of Turkish Science Education*, 91-107.
- Brinkmann, S. ve Kvale, S. (2008). *InterViews: Learning the craft of qualitative research interviewing*. Londra: Sage.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Chao, T., Saj, T. ve Tessier, F. (2006). Establishing a quality review for online courses. *Educause Quarterly*, 29(3), 32-39.
- Creswell, J. (2013). *Qualitative inquiry & reserach design: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Çoban, N., Bayram, T. ve Aşkın-Tekkol, İ. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde ilk okuma ve yazma öğretiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri. T. Çetin, Ö. Türksever ve A. Gökalp (Ed.), *Pandemi sürecinde eğitim bilimlerinde yeni yönelimler* içinde (s. 42-71), İstanbul: Hiperayın.
- Daar, G. F. ve Nasar, I. (2021). Teachers challenges in the learning process during the Covid-19 pandemic in rural areas. *JINOTEP (Jurnal Inovasi Teknologi Pembelajaran)*, 8(2), 186-193.
- DeCoito, I. ve Estaiteyeh, M. (2022). Transitioning to online teaching during the Covid-19 pandemic: An exploration of STEM teachers' views, successes, and challenges. *Journal of Science Education and Technology*, 31, 340-356.
- Demir, E. ve Demir, C. G. (2021). Investigation of parents' opinions about distance education during the Covid-19 pandemic. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 22(2), 42-57.

- Demir, F. ve Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 273-292.
- Doğan, S. ve Koçak, E. (2020). EBA sistemi bağlamında uzaktan eğitim faaliyetleri üzerine bir inceleme. *Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(14), 110-124.
- Doğrukök, B., Kurnaz, A., Barışık, C. ve Kaynar, H. (2021). Evaluation of high school students' perceptions of distance education in terms of different variables. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 145-169.
- Duban, N. ve Şen, F. G. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının Covid-19 pandemi sürecine ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 357-376.
- Duman, S. N. (2020). Salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 95-112.
- Eken, Ö., Tosun, N. ve Tuzcu-Eken, D. (2020). Covid-19 salgını ile acil ve zorunlu uzaktan eğitime geçiş: Genel bir değerlendirme. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 113-128.
- Golden, C. (2020). Remote teaching: The glass half-full. <https://er.educause.edu/blogs/2020/3/remote-teaching-the-glass-half-full> adresinden erişildi.
- Gören, S. Ç., Gök, F. S., Yalçın, M. T., Göregen, F. ve Çalışkan, M. (2020). Küresel salgın sürecinde uzaktan eğitimin değerlendirilmesi: Ankara örneği. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 69-94.
- Haşiloğlu, M. A., Durak, S. ve Arslan, A. (2020). Covid-19 uzaktan eğitim sürecinde fen bilimleri şube rehber öğretmenlerinin gözünden öğretmen, öğrenci ve velilerin değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(3), 214-239.
- Hebecci, M. T., Bertiz, Y. ve Alan, S. (2020). Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the Coronavirus (Covid-19) Pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 267-282.
- Hodges, C. B., Moore, S. L., Lockee, B. B., Trust, T. ve Bond, M. A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. <https://tinyurl.com/rekxcrq> adresinden erişildi.
- Holmberg, B. (2003). *Distance education in essence*. Verlag: Bibliotheks- und Informationssystem der Universität Oldenburg.
- Husain, B., Idi, Y. ve Basri, M. (2020). Teachers' perceptions on adopting e-learning during Covid-19 outbreaks; Advantages, disadvantages, suggestions. *Jurnal Tarbiyah*, 27(2), 41-57.
- Jeffery, K. A. ve Bauer, C. F. (2020). Students' responses to emergency remote online teaching reveal critical factors for all teaching. *Journal of Chemistry Education*, 97, 2472-2485.
- Jimoyiannis, A., Koukis, N. ve Tsiotakis, P. (2021). Shifting to emergency remote teaching due to the Covid-19 pandemic: Greek teachers' beliefs and experiences. A. Reis, J. Barroso, J. B. Lopes, T. Mikropoulos ve C. W. Fan (Ed.), *Technology and innovation in learning, teaching and education* içinde (s. 320-329). Cham, İsviçre: Springer.
- Julie, H., Rianasari, V. F. ve Apriani, M. S. (2022). Indonesian mathematics teachers' views on distance learning barriers during the early Covid-19 pandemic. *Journal of Research and Advances in Mathematics Education*, 7(1), 27-35.
- Kantos, Z. E. (2020). Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim ile ilgili düşünceleri. 8. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi (UBAK) Sosyal ve Eğitim Bilimleri* içinde (s. 67-81). Hattuşa, Çorum.
- Kesik, C. ve Baş, Ö. (2021). Sınıf öğretmenlerinin perspektifinden EBA ve eğitim portalları ile ilk okuma ve yazma öğretimi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(1), 93-115.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Şentürk-Barışık, C. ve Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 293-322.
- Külekçi Akyavuz, E. ve Çakın, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 723-737.

- Lau, E. Y. H. ve Lee, K. (2021). Parents' views on young children's distance learning and screen time during Covid-19 class suspension in Hong Kong. *Early Education and Development*, 32(6), 863-880.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. California: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2020a). "EBA destek noktaları" uzaktan eğitime erişimin önündeki engelleri kaldırıyor. <http://www.meb.gov.tr/eba-destek-noktalari-uzaktan-egitime-erisimin-onundeki-engelleri-kaldiriyor/haber/21553/tr> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2020b). Öğretmenler için de "uzaktan eğitim" başladı. <https://www.meb.gov.tr/ogretmenler-icin-de-uzaktan-egitim-basladi/haber/20667/tr> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2020c). Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerimize yönelik uzaktan eğitim içerikleri yayımlandı. <https://orgm.meb.gov.tr/www/ozel-egitime-ihtiyaci-olan-ogrencilerimize-yonelik-uzaktan-egitim-icerikleri-yayinlandi/icerik/1298> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2021a). EBA TV öğretmenleri 10 ayda 10.000 ders videosu ile rekora imza attı. <https://www.meb.gov.tr/eba-tv-ogretmenleri-10-ayda-10000-ders-videosu-ile-rekora-imza-atti/haber/22448/tr> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2021b). "EBA asistan" uzaktan eğitimde cevapsız soru bırakmayacak. <https://www.meb.gov.tr/eba-asistan-uzaktan-egitimde-cevapsiz-soru-birakmayacak/haber/20829/tr> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). Fatih Projesi. <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html> adresinden erişildi.
- Mohammed, A. O., Khidhir, B. A., Nazeer, A. ve Vijayan, V. J. (2020). Emergency remote teaching during coronavirus pandemic: The current trend and future directive at Middle East College Oman. *Innovative Infrastructure Solutions*, 5(3), 1-11.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Newby, T. J., Stepich, D. A., Lehman, J. D. ve Russell, J. D. (2006). *Educational technology for teaching and learning*. Upper Saddle River, New Jersey: Merrill/PrenticeHall.
- Öpengin, E. (2020). Pandemi sürecinde özel gereksinimli çocuklar. F. Tanhan ve H. İ. Özok (Ed.), *Pandemi ve eğitim içinde* (s. 241-254). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özdoğan, A. Ç. ve Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.
- Özer, M. (2020). Educational policy actions by the Ministry of National Education in the times of Covid-19. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1124-1129.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*. Londra: Sage.
- Rasmitadila, Aliyyah, R. R., Rachmadtullah, R., Samsudin, A., Syaodih, E., Nurtanto, M. ve Tambunan, A. R. S. (2020). The perceptions of primary school teachers of online learning during the Covid-19 pandemic period: A case study in Indonesia. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 7(2), 90-109.
- Sağlık Bakanlığı. (2021). Pandemi. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html> adresinden erişildi.
- Sönmez, M., Yıldırım, K. ve Çetinkaya, F. Ç. (2020). Yeni tip koronavirüs (SARS-CoV2) salgınına bağlı uzaktan eğitim sürecinin sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 15(6), 855-875.
- Spinelli, M., Lionetti, F., Pastore, M. ve Fasolo, M. (2020). Parents' stress and children's psychological problems in families facing the Covid-19 outbreak in Italy. *Frontiers in Psychology*, 11(1713), 1-7.
- Stemler, S. E. (2015). *Content analysis. Emerging trends in the social and behavioral sciences: An Interdisciplinary, Searchable, and Linkable Resource*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.

- Supriyanto, A., Hartini, S., Irdasari, W. N., Miftahul, A., Oktapiana, S. ve Mumpuni, S. D. (2020). Teacher professional quality: Counselling services with technology in Pandemic Covid-19. *Counsellia: Jurnal Bimbingan dan Konseling*, 10(2), 176-189.
- Tatlı, Z., Er-Nas, S., Turan, Ş. ve Yaman, H. (2021). Sınıf öğretmenlerinin acil uzaktan eğitimdeki ölçme-değerlendirme süreçleri ve ihtiyaçları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 953-987.
- Türker, A. ve Dündar, E. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde eğitim bilişim ağı (EBA) üzerinden yürütülen uzaktan eğitimlerle ilgili lise öğretmenlerinin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 323-342.
- UNESCO. (2020). Covid-19 education response. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/globalcoalition> adresinden erişildi.
- UNICEF. (2021). Covid-19 and school closures one year of education disruption. <https://data.unicef.org/resources/one-year-of-covid-19-and-school-closures/> adresinden erişildi.
- World Health Organization. (2020). Coronavirus disease (Covid-19) Pandemic. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019> adresinden erişildi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurtbakan, E. ve Akyıldız, S. (2020). Primary school teachers, primary school students and parents' views on distance education activities implemented during the Covid-19 isolation period. *Turkish Studies*, 15(6), 949-977.
- Zweigbergk, M. V. (2021). Emergency distance teaching during the first year of the Covid-19 pandemic. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1564535/FULLTEXT01.pdf> adresinden erişildi.